

‘Het Marokkanenprobleem’

Oorzaak en effect van negatieve beeldvorming jegens Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond

C.T.A. Bettink – s0962252
carlijnbettink@hotmail.com
Bachelor scriptie

CA/OS Universiteit Leiden
juli 2013
Drs. S. Meyknecht

Inhoud

Inleiding	4
Maatschappelijke relevantie	6
Wetenschappelijke relevantie	7
1. Negatieve beeldvorming: oorzaak en gevolg.....	9
1.1 Negatieve beeldvorming rond etnische minderheidsgroeperingen	9
1.1.1 Beeldvorming.....	9
1.1.2 Negatieve beeldvorming in Nederland: ‘Marokkaanse probleemjongeren’	10
1.2 Verklaringen voor negatieve beeldvorming	12
1.2.1 Demografie	12
1.2.2 Cultuurconflict – het proces van ‘othering’	13
1.2.3 Sociale identiteitstheorie	14
1.2.4 Socialisatietheorie	15
1.2.5 Contacttheorie	15
1.2.6 Perceptie van de islam.....	16
2. Rol van de media	18
2.1 Simplificatie en afstandelijke presentatie van de islam.....	18
2.2 Het problematiseren en stigmatiseren van de groepen in kwestie.....	19
2.3 De deling van de samenleving in ‘wij’ en ‘zij’	21
2.4 De verwaarlozing van participatie van allochtonen in de media en het ontbreken van hun visie daarin.....	21
3. Effect van negatieve beeldvorming op hoogopgeleide Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond.	22
3.1 Methodiek en opbouw	22
3.2 Respondenten.....	22
3.3 Analyse	23
3.4 Interview 1	25
3.5 Interview 2	27
3.6 Interview 3.....	29
3.7 Interview 4.....	30
3.8 Motivatie als strategie.....	32
3.9 Oorzaken en rol van de media	33
Conclusie.....	35

Literatuurlijst.....	40
Bijlage: interview	45
Deel 1 Basisvragen	45
Deel 2 Doel interview	46
Deel 3 Programma-elicatie	47
Deel 4 Open vragen	50

Inleiding

*‘Mijn moeder zei altijd: ‘als jij iets wilt bereiken in Nederland, moet je drie keer zo goed zijn als de autochtone concurrent. Alleen dan krijg je die plek’. Ik vroeg, waarom niet dubbel zo goed? Ze zei: ‘dubbel zo goed is net niet goed genoeg. Bij drie keer heb je het’.*¹

‘Het is een van de meest beladen politieke onderwerpen in Nederland: Marokkaanse probleemjongeren. De overheid heeft de laatste jaren bijna 33 miljoen euro extra uitgetrokken om deze problemen te verhelpen. Dit komt bovenop de vele miljoenen die al voor jeugdoverlast beschikbaar zijn gesteld. Deze 33 miljoen euro wordt verdeeld over 22 Marokkanengemeenten². De probleemgroep bestaat uit Marokkaanse jongens tot 24 jaar. De hangjongeren zijn berucht voor overlast, vernielingen en respectloos gedrag. Bovendien scoren ze hoog op de criminaliteitsladder en dat doen ze al jaren. Sinds de rellen in Gouda in 2008 zet de overheid in op het project ‘Aanpak Marokkaans-Nederlandse probleemjongeren’ met als doel om grenzen te stellen en perspectief te bieden’ (Documentaire EenVandaag: 2012).

Deze documentaire is een van velen die het probleem omtrent ‘Marokkaanse probleemjongeren’ aanstipt. Het is een veelvuldig terugkomend thema. Krantenkoppen als ‘Marokkanen vormen nieuwe generatie topcriminelen’ (Algemeen dagblad: 2013) komen dagelijks langs.

Ondanks de vele inspanningen van de overheid en politiek, lijken de problemen erger te worden in plaats van af te nemen.

De politieke debatten en mediaberichten over ‘de Marokkaanse probleemjongeren’ illustreren het feit dat deze jongeren, ondanks het feit dat zij geboren en getogen zijn in Nederland, tot op de dag van vandaag niet als Nederlandse jongeren worden gezien. Integendeel, zij zouden zich niet willen aanpassen aan ‘de Nederlandse cultuur’.

Negatieve beeldvorming over deze ‘probleemgroepen’ houdt deze gedachte in stand en het gat tussen ‘de autochtone Nederlander’ en ‘de Marokkaanse allochtoon’ lijkt groter te worden.

Aan de andere kant wordt de groep studerende jongeren met een Marokkaanse achtergrond groter. In toenemende mate zullen namelijk ook hoogopgeleide 2^e en 3^e generatiejongeren in leidinggevende posities komen (Crul 2013-a).

Ervan uitgaande dat deze specifieke groep jongeren weinig te maken heeft met de overlast en criminaliteitscijfers, wordt deze wel geconfronteerd met het negatieve imago van de ‘Marokkaanse

¹Citaat van de respondent uit het eerste interview (zie casus)

²Een begrip dat door de media wordt gebruikt om gemeentes aan te duiden waar hoge cijfers van schooluitval, misdaad en werkloosheid onder de Nederlandse jongeren met Marokkaanse achtergrond zijn.

probleemjongeren'. Hoe is het voor deze jongeren om geconfronteerd te worden met dit imago en deze negatieve beeldvorming? Hoe gaan zij hier mee om en wat is de rol van de media hierin?

Bovenstaande vragen leiden tot de volgende hoofdvraag: 'Wat zijn oorzaken van negatieve beeldvorming en wat is het effect hiervan op hoogopgeleiden Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond?'

Ik heb expliciet gekozen voor hoogopgeleide Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond, vanuit de gedachte dat zij part noch deel hebben aan het ontstaan van de beeldvorming. Daarnaast richt deze scriptie zich alleen op de negatieve beeldvorming, omdat zowel in de media als in het maatschappelijke debat een dergelijke negatieve beeldvorming overheersend is.

De beantwoording van deze hoofdvraag zal onderverdeeld worden in volgende drie deelvragen:

- ❖ Wat is beeldvorming en wat zijn de belangrijkste verklaringen achter het ontstaan van deze beeldvorming?
- ❖ Wat is de rol van de media in het ontstaan en behouden van deze negatieve beeldvorming?
- ❖ Hoe wordt het negatieve imago ontvangen door hoogopgeleide Marokkaanse jongeren in Nederland?

De indeling van deze scriptie loopt chronologisch volgens de bovengenoemde deelvragen.

Het eerste hoofdstuk van deze scriptie richt zich op de operationalisering van de belangrijkste concepten die gebruikt worden in deze scriptie en de bestaande wetenschappelijke literatuur omtrent het onderwerp. Er wordt gekeken naar de verschillende theorieën achter beeldvorming en naar verklaringen voor het ontstaan van deze beeldvorming.

Het tweede hoofdstuk richt zich op de rol van de media in het ontstaan en behouden van een negatieve beeldvorming jegens Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond.

Het derde en laatste hoofdstuk is gericht op de manier waarop dit negatieve imago wordt ontvangen door hoogopgeleide Nederlandse jongeren van Marokkaanse afkomst. Binnen dit hoofdstuk wordt ingegaan op de analyse van vier door mij afgenomen interviews. Om het effect van het negatieve imago en de manier waarop de doelgroep omgaat met deze beeldvorming te onderzoeken heb ik er voor gekozen interviews af te nemen met vier hoogopgeleide jongeren met een Marokkaanse achtergrond. De vragen die in het interview aan bod komen zijn suggestief en in combinatie met tekst- en beeld-elicitering heb ik geprobeerd het effect van negatieve beeldvorming op de jongeren te onderzoeken. Met de suggestieve vraagstellingen wilde ik een sfeer scheppen van de negatieve beeldvorming, om zo een reactie bij de respondenten te ontlokken. Op deze manier werden respondenten geprikkeld om in te gaan op hoe deze beeldvorming door hen ervaren wordt. Het gebruik

van tekst- en beeld-elicitation werkt als stimulerend hulpmiddel om een discussie met de respondenten op gang te brengen (Bryman 2008).

Wegens beperkte mogelijkheden in tijd en ruimte zag ik geen kans om een groter aantal jongeren te interviewen. Er kunnen in deze scriptie dan ook geen algemene uitspraken gedaan worden op basis van de interviews. De uitspraken die in deze scriptie gedaan worden hebben specifiek betrekking op de geïnterviewde jongeren en hun ervaring met negatieve beeldvorming.

Tot slot wordt er in de conclusie antwoord gegeven op de hoofdvraag aan de hand van de deelvragen.

Maatschappelijke relevantie

De Nederlandse cultuur is niet een statisch fenomeen. Onder cultuur verstaan we capaciteiten, noties en vormen van gedrag die mensen als leden van een samenleving verworven hebben (Eriksen 2001: 3). Cultuur is dynamisch en continue in beweging (Tennekes 1991). De migratiegolven in Nederland van de laatste 50 jaar hebben bijgedragen aan de manier waarop de Nederlandse cultuur zich heeft veranderd gedurende deze periode. De ontmoeting met de vele migranten is van invloed gebleken op dit dynamische proces (Hoving, Dibbits & Schrover 2005: 8). Juist omdat dit proces zo dynamisch en flexibel van karakter is, zijn ook de manieren waarop er naar integratie van deze migrantengroepen gekeken wordt dynamisch en complex. In deze scriptie wordt de definitie van Oomens, Driessen en Scheepers (2003) van integratie gebruikt. Zij verdelen integratie in een culturele en structurele dimensie. Structurele integratie verwijst naar de formele participatie van allochtonen in instituties van de Nederlandse samenleving zoals onderwijs, arbeidsmarkt en huisvesting. Culturele integratie is de oriëntatie van allochtonen op de Nederlandse cultuur zoals de beheersing van de Nederlandse taal, gemengd huwen, (in)formele sociale contacten tussen allochtonen en autochtonen en naturalisatie (Oomens, Driessen & Scheepers 2003: 290). Ideeën over de manier waarop deze processen zouden moeten verlopen, nemen een belangrijke plek in de huidige media en het politieke discours in. Volgens Crul (2013-b) zit dit zogenoemde integratiedebat, het debat dat zich richt op hoe migranten zich integreren en zouden moeten integreren in de Nederlandse samenleving, al jaren op slot. Ondanks het feit dat 49% van de Nederlandse bevolking autochtoon³ is, wordt aanpassing afgedwongen in een situatie waarin de groep van Nederlandse afkomst dus steeds kleiner wordt. Er is geen enkele visie over hoe mensen van verschillende etnische groepen met elkaar in een stad zouden moeten samenleven (Crul 2013-b: 1). Crul (2013-b) pleit voor een andere visie op integratie. We moeten volgens hem af van het oude doelgroepenbeleid, waarin de witte man aan de migranten vertelt hoe het hoort. Demografische veranderingen zorgen ervoor dat de meerderheid in steden als Amsterdam niet meer van Nederlandse afkomst is en de niet langer dominante meerderheidsgroep kan geen aanpassing

³ Persoon van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren, ongeacht het land waar men zelf is geboren (CBS 2013-b).

van de minderheden meer afdwingen. Integratie is nodig vanuit de migrantengroepen zelf, met name de 2^e en de 3^e generatie. Ondanks het feit dat in verschillende wijken het grootste deel allochtoon⁴ is, wordt er door de bestuurders onvoldoende met hen gecommuniceerd (Crul 2013-a).

Vanuit maatschappelijk oogpunt is een hernieuwde kijk op immigratie belangrijk. In plaats van het praten over de hoofden van mensen, zou er meer gecommuniceerd moeten worden met elkaar en visie en standpunten van minderheidsgroepen moeten gehoord worden.

In deze scriptie wordt om deze reden gekeken naar de negatieve beeldvorming over Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond en zal het effect van de beeldvorming op hoogopgeleide jongeren met een Marokkaanse achtergrond worden besproken.

Wetenschappelijke relevantie

Ketner (2010) laat in haar onderzoek zien dat er talrijke onderzoeken en publicaties bestaan over de positie van Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond in Nederland (Ketner 2010: 12). Echter, deze onderzoeken belichten vaak onderwerpen als criminaliteit, overlast en andere problemen. Dit is overigens terechte aandacht, naar blijkt dat Nederlandse jongeren van Marokkaanse afkomst zijn oververtegenwoordigd in de criminaliteitsstatistieken (Broekuizen en Driessen 2002: 2).

Naast wetenschappelijk onderzoek komt de bovengenoemde doelgroep veelvuldig terug in de media. Er bestaan uitgebreide analyses die criminaliteitscijfers verklaren, problemen uiteenzetten en oplossingen bieden.

Echter, één onderwerp waar relatief weinig aandacht is hoe jongeren van etnische minderheden zelf met de negatieve beeldvorming omgaan. Er bestaan veel verschillende etnische minderheden in Nederland, maar vanwege beperkte mogelijkheden in tijd en ruimte richt deze scriptie zich alleen op de Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond. De keuze voor specifiek deze achtergrond is gebaseerd op het feit dat juist deze groep in Nederland vaak negatief wordt benaderd in zowel media als het politieke en maatschappelijke discours en de eerder genoemde oververtegenwoordiging van deze groep in de criminaliteitsstatistieken. De vraag hoe negatieve beeldvorming door Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond zelf wordt ontvangen komt nauwelijks terug in wetenschappelijke stukken. In plaats van de jongeren zelf, komen vaak professionals aan het woord (Ketner 2010: 12).

Één van de weinige onderzoeken waar Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond zelf aan het woord komen is het onderzoek van Ketner (2010). Zij kijkt in haar onderzoek naar de strategieën die jongeren met Marokkaanse wortels gebruiken om in Nederlandse grond te aarden en hoe zij opgroeien tot een zelfbewust individu (Ketner 2010: 11). De strategieën die in haar

⁴ Persoon van wie tenminste één ouder in het buitenland geboren is (CBS 2013-a).

onderzoek naar voren komen, worden in hoofdstuk 3 besproken. Als aanvulling op Ketner (2010) wordt haar analyse vergeleken met de resultaten uit mijn interviews. Op deze manier bekijk ik de relevantie van de door Ketner genoemde dimensies en worden aanvullingen op haar theorie gegeven door mij specifiek te richten op hoogopgeleide Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond. Waar Ketner's onderzoek aanzienlijk meer respondenten heeft met een lage opleiding (Ketner 2010: 13), vormen mijn interviews een aanvulling door specifiek te kijken naar een aantal jongeren met een HBO of WO opleiding.

Onderzoek naar de oorzaken van negatieve beeldvorming en het effect hiervan op deze jongeren zelf is wetenschappelijk relevant, omdat binnen een veelbesproken thema, ondanks Ketner's onderzoek deze invalshoek nog steeds sterk is onderbelicht.

1. Negatieve beeldvorming: oorzaak en gevolg

Dit hoofdstuk richt zich op de bestaande wetenschappelijke literatuur en de belangrijkste concepten omtrent negatieve beeldvorming. In de verschillende deelonderwerpen wordt in gegaan op het bestaan van een negatieve beeldvorming rond minderheidsgroeperingen, verklaringen voor deze negatieve beeldvorming en de manier waarop Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond hiermee om gaan.

1.1 Negatieve beeldvorming rond etnische minderheidsgroeperingen

‘De veronderstelling dat groepen, nationale staten en zelfs rassen over collectieve eigenschappen beschikken is universeel, heeft altijd bestaan en zal tot in lengte van dagen voortduren’ (Shadid 2007: 206). Dit hoofdstuk richt zich op het operationaliseren van beeldvorming gericht op Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond.

1.1.1 Beeldvorming

Beeldvorming wordt omschreven als de opvattingen en oordelen die mensen hebben over zowel zichzelf, de eigen groep en cultuur, als over andere groepen en hun cultuur (Shadid 2007: 206). De beelden en opvattingen worden als beschrijvingen van de werkelijkheid beschouwd en als leidraad gebruikt bij de interpretatie daarvan (Pinto 2004: 41). Het gaat bij beeldvorming dus niet om de betrouwbaarheid van de informatie en of deze wel of niet kloppend is. Mensen zijn in het algemeen geneigd het gedrag wat reeds in het vooroordeel is opgenomen te zien bij de leden van een bepaalde groep (Shadid 2007: 229). Eigen verwachtingen over een groep worden hiermee bevestigd en meningen worden versterkt.

Beeldvorming vindt plaats op verschillende niveaus. Natiestaten worden gevormd door het uitsluiten van anderen en door onderscheid te maken tussen groepen (Fassin 2011). Voortdurende processen van uitsluiting en marginalisering vinden plaats in elke natiestaat, processen waarin negatieve beeldvorming een grote rol speelt. Elke natiestaat heeft te maken met minderheidsgroepen en de manier waarop gekeken wordt naar deze minderheden, waarden en burgerschap is van belang hoe de natiestaat om gaat met deze minderheden (Miller 2011: 751). Ook op een lager niveau speelt beeldvorming een belangrijke rol. Zo zijn mensen altijd geneigd hun sociale omgeving in groepen in te delen op basis van criteria zoals beroep, woonplaats, sekse, religie, etniciteit, afkomst, taal en leeftijd, onder andere om de wereld om hen heen overzichtelijk en beheersbaar te maken (Luijsterburg 1998). Door te categoriseren en mensen toe te wijzen aan verschillende groepen, wordt de wereld duidelijk en controleerbaar (Bettens 2008: 6). Door te generaliseren denkt men een groep te kennen en

te weten hoe deze denkt en functioneert. Veelgehoorde uitspraken in mijn directe omgeving als ‘zie je nou wel, al die Marokkanen zijn opvliegerig’, doen vermoeden dat diegene die de uitspraak doet al wist wat zou komen en volledig voorbereid was.

Binnen negatieve beeldvorming spelen vooroordelen en stereotypen een belangrijke rol. Dit zijn gegeneraliseerde vooronderstellingen over karakteristieken van groepen die worden gebruikt als basis voor het behandelen van leden van groepen. Het gevolg hiervan is dat hun maatschappelijke kansen nadelig worden beïnvloedt (Shadid 2007: 207).

Een stereotype is een versimpeld, veralgemeend beeld van leden van een groep of categorie mensen (Desnerck et al., 2006 in Bettens 2008: 12).

Een vooroordeel is een houding en in de praktijk is gebleken dat het veranderen van een vooroordeel moeilijk is. Dit komt doordat een vooroordeel te maken heeft met emotionele reacties en minder met een rationele redenering, waarbij feiten en relevante informatie een rol van betekenis spelen (Shadid 2007: 208). Een voorbeeld van een vooroordeel is de gedachte dat moslims niet veel kunnen bijdragen aan de Nederlandse cultuur en dat de meeste moslims geen respect hebben voor de cultuur en leefwijze van anderen (van Stokkom 2007: 56). De generalisatie van moslims komt hier duidelijk naar voren.

Hieronder gaat de scriptie verder in op Nederlandse context omtrent beeldvorming. De focus ligt hierbij specifiek op negatieve beeldvorming op Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond. Wanneer er in deze scriptie door vergelijkend onderzoek wordt gesproken over Marokkanen of Marokkaanse jongeren in Nederland, worden Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond bedoeld.

1.1.2 Negatieve beeldvorming in Nederland: ‘Marokkaanse probleemjongeren’

Deze scriptie richt zich specifiek de heersende negatieve beeldvorming omtrent ‘Marokkaanse probleemjongeren’ in Nederland. Het gaat hier om de negatieve beeldvorming over Nederlandse jongeren van 12 tot 18 jaar met een Marokkaanse achtergrond. Dit is een groep die vaak negatief in het nieuws komt en waar vaak negatieve geluiden over te horen zijn vanuit de samenleving. Zowel in het politieke, als maatschappelijke discours is het een veel bediscussieerde ‘probleemgroep’.

Het feit dat afgelopen 4 april 2013 het zogeheten ‘Marokkanendebat’ is gevoerd in de Tweede Kamer toont aan dat het ook binnen het Nederlandse politieke leven een belangrijk punt op de agenda is. Daarnaast laat ook de groei van de Partij voor de Vrijheid (PVV) zien dat binnen het politieke spectrum er steeds meer aandacht wordt gegeven aan problematiek rondom immigratie in Nederland. Een speciale focus binnen deze problematiek wordt met name door de PVV gegeven aan Marokkanen

en immigranten met een islamitische achtergrond. De partij is tussen 2006 en 2012 gestegen van 9 naar 15 zetels in de Tweede Kamer (Parlement & Politiek 2013). Dit toont aan dat steeds meer Nederlandse stemmers de door hen ervaren problematiek wordt meegenomen in hun stemgedrag.

Naast het politieke discours is deze ontwikkeling zichtbaar in het maatschappelijke discours – in populaire literatuur en het alledaagse leven. Één van de vele voorbeelden beschikbaar is het boek ‘Het Marokkanendrama’ van onderzoeksjournaliste Jurgens uit 2007. Jurgens (2007) spreekt van het mislukken van Marokkaanse jongeren in de Nederlandse samenleving en schetst hiermee een zeer negatief beeld jegens deze groep jongeren. Zij sprak met 66 deskundigen uit vele disciplines die allen dit negatieve beeld versterkten. Dit laat zien dat de ervaring van Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond als probleemgroep een heersend gedachtegoed is in de Nederlandse maatschappij. Ook in de Nederlandse media wordt er veel aandacht besteed aan dit onderwerp. Voor krantenkoppen als ‘Marokkanen vormen nieuwe generatie topcriminelen (Algemeen dagblad 2013) halen we tegenwoordig nog nauwelijks onze schouders op. De Nederlandse berichtgeving staat er vol mee. Daarnaast keert het onderwerp terug in de dagelijkse gesprekstof. Uitspraken als ‘Ik heb niets tegen buitenlanders, maar die Marokkanen maken het wel heel bont’ en ‘Ik ben er klaar mee belasting te betalen voor die luie Marokkanen, ze zouden eens moeten gaan werken’ zijn geen uitzonderlijke uitspraken in eigen omgeving.

Deze negatieve beeldvorming naar Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond is niet zomaar tot stand gekomen. Zo laten van der Laan en Blom (2011) zien dat Antilliaanse en Marokkaanse Nederlandse jongeren zijn oververtegenwoordigd in de geregistreerde criminaliteitsstatistieken (van der Laan & Blom 2011: 35). Bovendien wordt er een structurele onderrapportage geconstateerd bij Nederlandse jongeren van Marokkaanse afkomst. Dit houdt in dat zij zelf beweren minder in contact met de politie te zijn gekomen dan in de politiegegevens is geregistreerd. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze jongeren zich bewust zijn van het negatieve imago van hun herkomstgroep en om die reden probleemgedrag verzwijgen (van der Laan en Blom 2011: 35). Hiernaast melden leerkrachten op scholen meer gedragsproblemen onder jongeren met een Marokkaanse achtergrond dan onder de andere herkomstgroepen (van der Laan en Blom 2011: 35). De criminaliteitscijfers blijken het hoogst onder jongeren in de pubertijd, bereiken een piek in de late adolescentie en vroege volwassenheid en nemen af onder twintigers en dertigers (Jennissen 2009: 23).

Kortom, er bestaat een statistisch verband tussen etnische herkomst en crimineel gedrag, dit is echter wat anders dan een causaal verband (Ezzeroli 2013). Hoewel dit gegeven uiteraard ook een onderdeel is van de verklaring voor de negatieve beeldvorming, behandelt de scriptie deze niet in het volgende hoofdstuk. De statistieken vormen een belangrijk achtergrondgegeven en spelen een beïnvloedende factor voor alle verklaringen die genoemd zullen worden in het komende hoofdstuk. Het is dus een belangrijk achtergrondgegeven dat meegenomen wordt in de gehele scriptie.

1.2 Verklaringen voor negatieve beeldvorming

Dit hoofdstuk richt zich op een aantal verklaringen voor de negatieve beeldvorming die in Nederland bestaat over de zogenaamde ‘Marokkaanse probleemjongeren’. Beeldvorming is een complex en continue veranderend proces, wat betekent dat dit hoofdstuk zich wegens een tijd- en ruimtelimiet slechts richt op een aantal van de belangrijkste verklaringen. Daarnaast zijn de hoge criminaliteitscijfers een gegeven die alle hierna genoemde verklaringen beïnvloeden, maar die hier niet apart genoemd worden.

1.2.1 Demografie

Een eerste verklarende factor voor het heersende negatieve beeld over Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond wordt gevormd door een demografische ontwikkeling in Nederland. Het aantal Nederlanders met een niet-Nederlandse afkomst wordt steeds groter in Nederland. Zo is de meerderheid van de inwoners in Amsterdam van niet-Nederlandse afkomst. Van de Amsterdamse inwoners heeft 49 procent een Nederlandse afkomst en deze groep zal in de loop der jaren nog verder afnemen (Crul 2013-a). We leven tegenwoordig met een grote diversiteit aan etnische minderheden⁵ en binnen deze groepen zijn de verschillen ook steeds groter geworden.

Verscheidene onderzoeken tonen aan dat deze demografische ontwikkeling waarin steeds meer minderheden zich concentreren in bepaalde buurten van een land, van invloed is op de negatieve beeldvorming omtrent deze minderheidsgroepen (Boschman 2012, Gijsberts & Dagevos 2005, Manevska & Achterberg 2001, Quillian 1995). Deze demografische ontwikkeling kan dan ook gezien worden als verklaring voor de negatieve beeldvorming in Nederland rond de Marokkaanse probleemjongeren.

Het aantal allochtonen in veel Nederlandse buurten is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Gijsberts en Dagevos (2005) laten zien dat dit proces een negatief effect kan hebben op de beeldvorming van deze minderheden. Er is aangetoond dat een hoge concentratie van minderheden in een bepaalde buurt, de negatieve houding van autochtonen tegenover deze groep versterkt (Gijsberts & Dagevos 2005: 69). Een belangrijke reden waarom een concentratie van minderheden in een buurt de beeldvorming onder autochtonen negatief beïnvloedt is omdat deze autochtonen zich in dergelijke situaties in hogere mate bedreigd voelen door de hoge concentratie van minderheden (Quillian 1995). Ook Manevska en Achterberg (2011) tonen in hun onderzoek aan dat autochtonen zich meer bedreigd voelen naarmate er meer immigranten in hun omgeving wonen. Een grotere concentratie minderheden beïnvloedt de negatieve houding tegenover deze minderheden, omdat autochtonen zich bedreigd

⁵ Etnische minderheid is een groep binnen een gemeenschap met andere nationale of culturele tradities dan de dominante bevolkingsgroep (Oxford Dictionaries 2013).

voelen in de economische positie (Manevska & Achterberg 2011: 438). Binnen een demografische verklaring voor de negatieve beeldvorming speelt dus ook een economische factor een belangrijke rol.

Tussen 2000 en 2013 is het aantal Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond met ruim 40 procent gestegen (CBS 2013-c). Daarnaast is de concentratie van allochtonen, zo ook van Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond in het specifiek, tussen 1999 en 2004 sterk toegenomen (Latten, Nicolaas & Wittebrood 2005). Deze demografische ontwikkeling kan naar aanleiding van bovenstaande literatuur dan ook gezien worden als één van de verklaringen voor de negatieve beeldvorming omtrent Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond.

1.2.2 Cultuurconflict – het proces van ‘othering’

Een tweede verklarende factor voor de negatieve beeldvorming jegens Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond is het heersende idee van een zogenaamd ‘cultuurconflict’. Een dergelijk conflict zou ontstaan wanneer er kritiek is op bepaalde culturele kernwaarden van een bepaalde groep. Volgens van Stokkom (2007) is er sprake van een cultuurconflict omdat autochtonen en moslims – de groep die hij bespreekt binnen zijn onderzoek – er geheel andere waardeoordelen als tolerantie, vrijheid en gelijkheid op nahouden (van Stokkom 2007: 55). Uit zijn beschrijving van een cultuurconflict blijkt dat Nederland volgens hem een statische, niet veranderende cultuur kent. Wellicht is dit het grootste probleem omtrent beeldvorming jegens de Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond in Nederland: ‘Marokkanen’ worden nog steeds als ‘gasten’ gezien, die zich moeten aanpassen aan ‘de Nederlandse cultuur’.

In het boek ‘Het Marokkanendrama’ blijkt dat schrijfster Jurgens (2007) dit ook zo ervaart: *‘Deze Marokkaanse jongens vinden weinig aansluiting bij de Nederlandse maatschappij en ze geven vooral anderen van de situatie de schuld. In hoeverre dragen de thuismilieus van deze jongens bij aan hun neiging te mislukken in de Nederlandse samenleving? Waarom kiezen zij voor een gewelddadig leven op straat, terwijl zij in Nederland zoveel kansen krijgen?’* Dit zijn een aantal voorbeeldvragen die Jurgens in haar boek stelt. Om achter de antwoorden te komen heeft zij 66 interviews afgenomen – niet met de jongens zelf, maar met leraren, politieagenten, hulpverleners, opvoedkundigen, leerplichtambtenaren en maatschappelijk werkers. Uit deze vragen is af te leiden dat Jurgens Marokkaanse jongeren niet als onderdeel van de Nederlandse cultuur ziet.

Bovenstaande uitgangspunten gaan uit van een statische benadering van cultuur, terwijl deze scriptie uit gaat het dynamisch cultuurbegrip. Bij een dergelijke statische benadering wordt cultuur beschouwd in termen van tradities en gewoonten, waarin het gedrag herleid wordt tot culturele factoren; bij een dynamische benadering is cultuur gerelateerd aan de maatschappelijke context waarin deze wordt

geproduceerd en vorm krijgt (Tennekes 1991: 61). Er zijn situaties, zoals in het geval van migratie, waarin processen van cultuurverandering in werking treden. Gevolg hiervan is dat nieuwe denkwijzen en handelingspatronen worden ontwikkeld (Sarneel 2012: 66). Echter, dit moet niet gezien worden als botsing tussen twee intrinsiek van elkaar verschillende culturen. De ervaren problemen tussen verschillende culturen moeten gezien worden als onderdeel van fricties binnen de Nederlandse cultuur en niet als fricties met de Nederlandse cultuur.

Een belangrijk proces dat een rol speelt binnen dit idee van cultuurconflict is ‘*othering*’. In het proces van ‘*othering*’ worden groepen mensen gepositioneerd als ‘de anderen’ en gedefinieerd en behandeld als gescheiden, afstandelijk en ontbonden van de eigen groep (Bettens 2008). De groep die gezien wordt als ‘de ander’ kan een gevoel van marginalisatie en sociale uitsluiting ervaren (Grove & Zwi 2005). Dit vergroot de scheiding tussen ‘Wij’ en ‘Zij’ – de eigen *in-group* en de andere *out-group* (Staun & Veldhuis 2009: 40). Binnen dit proces van categoriseren zijn mensen geneigd positieve kenmerken toe te kennen aan de eigen groep en negatieve kenmerken aan andere groepen. Mensen hebben de neiging kenmerken van zowel de eigen als de andere groep te overdrijven. Daarnaast oordeelt men genuanceerder over de eigen groep en oordelen mensen generaliserender over de zojuist genoemde *out-group*. Dit toont aan dat mensen geneigd zijn sociale categorieën aan te brengen, wat discriminerend groepsgedrag sterk beïnvloedt (Gijsberts & Dagevos 2005: 3).

1.2.3 Sociale identiteitstheorie

Een derde verklaring voor het ontstaan van een negatieve beeldvorming van Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond wordt gegeven door de sociale identiteitstheorie (Shadid 2007). De sociale identiteitstheorie heeft te maken met vooroordelen en stereotypen. Bij deze theorie wordt er van uitgegaan dat vooroordelen het onvermijdelijke gevolg zijn van (1) het proces van sociale categorisering, dit is het indelen van de sociale omgeving in diverse ‘wij-’ en ‘zij-’ groepen en (2) de neiging van de mens om voortdurend te streven naar het verkrijgen van een positieve sociale identiteit, die aan het groepslidmaatschap ontleend wordt (Shadid 2007: 215). In het kort, we ontleen onze identiteit aan groeperingen waar we ons deel van voelen (Bolt, Verkuyten & Wubbels 2006).

Wanneer allochtonen zich niet welkom voelen of als ze vinden dat hun omstandigheden onrechtvaardig zijn en discriminatie proeven, zullen zij zich meer met de eigen groep identificeren (Bolt, Verkuyten & Wubbels 2006). Jongeren met Marokkaanse afkomst, die dit gevoel bijvoorbeeld ervaren door negatieve beeldvorming in de media en maatschappij, zullen zich eerder verzetten dan aanpassen aan bepaalde situaties.

1.2.4 Socialisatietheorie

Een vierde verklaring voor het ontstaan van een negatieve beeldvorming jegens Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond kan gevonden worden in de socialisatietheorie. In deze theorie wordt de oorzaak van vooroordelen gezocht in wat kinderen leren in hun groeiproces (Shadid 2007: 216). Deze theorie beschrijft het proces waardoor wij *socius* of lid van de gemeenschap worden en van een biologisch menselijk wezen een specifiek cultureel wezen worden (Wielemans 2000: 49).

De theorie kijkt naar de complexe vormen van sociale controle, waardoor een bepaalde morele, cognitieve en affectieve ordening in het bewustzijn van het kind wordt opgebouwd (Wielemans 2000: 49). Dominante waarden die in een samenleving bestaan worden overgegeven aan kinderen. Deze overdracht heeft als gevolg dat een kind gevoelig wordt voor verschillende ordeningen in de maatschappij.

Groepsimago's worden dus als het ware aan kinderen geleerd. Dit gebeurt via opvoeding thuis, op school en via primaire secundaire groepen (Shadid 2007: 216). Zo geven ouders bijvoorbeeld de mening die zij hebben over Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond door aan hun kinderen, die dit al snel als waarheid zullen aannemen.

1.2.5 Contacttheorie

Een vijfde verklaring voor het ontstaan en behouden van de negatieve beeldvorming jegens Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond vinden we terug in de contacttheorie. Deze theorie veronderstelt dat contact tussen verschillende bevolkingsgroepen wederzijds begrip en acceptatie bevordert en leidt tot een positievere wederzijdse beeldvorming (Allport 1954). Deze theorie suggereert dus dat vooroordelen en stereotypen worden verminderd naarmate er (meer) interetnisch contact plaatsvindt. Interessant aan de contacthypothese is dat positief contact tussen individuen van verschillende etnische groepen kan leiden tot een positieve verandering van houding tegenover een etnische groep (Nielsen & Smyth 2011: 470). Lindner (2002) laat zien dat mensen geneigd zijn met name contact te hebben met mensen waarin ze zichzelf herkennen (Lindner 2002: 6). Dit wordt aangevuld door het onderzoek van van den Broek & van Ingen (2008) die laten zien dat in buurten met hoge concentraties migranten, mensen met name sociale contacten hebben met mensen van hun eigen etnische groep. Met name mensen met een Turkse en Marokkaanse achtergrond onderhouden sociale contacten met mensen uit hun eigen etnische groep. Deze focus op contact met de eigen etnische groep kan volgens de contacttheorie een verklaring zijn voor de negatieve beeldvorming jegens de Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond. Het hoge aantal PVV stemmers in Limburg, welteverstaan het hoogste aantal van tien zetels bij de Provinciale Statenverkiezingen in 2011, versterkt het idee van de contacttheorie. Ondanks dat er, in vergelijking met de Randstad, aanzienlijk minder niet-westerse allochtonen in Limburg wonen, stemt een groot deel van de mensen op de PVV.

Een reden waarom interculturele relaties veelal uit de weg worden gegaan en het contact tussen verschillende etnische groepen minder is kan gevonden worden in de theorie van onzekerheidsvermijding. Hier worden vier redenen voor gegeven: taalverschil, gebrek aan kennis, negatieve gevolgen van contact voor het zelfbeeld en tot slot culturele verschillen (Shadid 2007: 121).

Allereerst speelt taalverschil hierin een belangrijke rol. Taal is een belangrijke factor die dieper en regelmatig sociaal contact met mensen van dezelfde etnische achtergrond beïnvloedt. Wanneer een vreemde taal niet of onvoldoende wordt beheerst, zal dit tot onzekerheid leiden. Het overbrengen van een boodschap wordt op deze manier lastiger. In de sociale interactie tussen verschillende etnische groepen kan taal voor zowel inclusie als exclusie veroorzaken. Mensen van andere etnische achtergronden worden uitgesloten wanneer groepen in hun eigen etnische taal met elkaar spreken. Op deze manier kan taal eenheid en solidariteit creëren, maar tegelijkertijd groepsgrenzen benadrukken (Eriksen 2002). Het onderzoek van Lancee en Dronkers (2011) bevestigt dit door te zeggen dat beheersing van de Nederlandse taal in buurten de kwaliteit van het contact met buuren en interetnisch vertrouwen positief beïnvloedt (Lancee en Dronkers 2011: 602). Een gebrek aan deze taalbeheersing is daarom van invloed op minder interetnisch contact.

Naast taalverschillen kan gebrek aan kennis leiden tot onzekerheid. Zo kan gebrek aan kennis over de cultuur van een ander misverstanden met zich meebrengen. Vooroordelen en stereotypering komen voort uit een gebrek aan kennis. Om toch de controle te kunnen behouden, zie je in dit proces ook vaak generalisering plaatsvinden, zodat het lijkt of je volledige kennis hebt over de cultuur van een ander.

Ten derde kan onzekerheid worden gemedend, omdat dit negatieve gevolgen voor het zelfbeeld met zich mee kan brengen. Voorbeelden hiervan zijn: angst om incompetent of verward over te komen, angst voor een mogelijke bedreiging van de eigen sociale identiteit, angst om uitgebuit of gedomineerd te worden door de communicatiepartner en angst voor schuldgevoelens die zouden kunnen ontstaan door een mogelijke belediging van de ander (Shadid 2007: 121).

De vierde reden dat onzekerheid groter is in interculturele contacten, is omdat er meer negatieve evaluaties zijn op basis van verschillen in cultuur. Een voorbeeld van een negatieve evaluatie is 'ze zullen de manier waarop wij een en ander doen wel gek vinden' (Shadid 2007: 122).

De vier verklaringen voor het vermijden van interculturele relaties, zoals hierboven besproken, hebben allen te maken met een gebrek aan kennis van de andere cultuur.

1.2.6 Perceptie van de islam

Als laatste verklaring voor de negatieve beeldvorming van Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond kan de perceptie van de islam worden genoemd. Na de gebeurtenissen van 9/11 en zeker ook na de bombardementen 7 juli 2005 in London liggen moslimgemeenschappen in Europa onder vuur (Mandaville 2009: 491). Er heerst een negatieve *meta-narrative* over de islam

waarin deze systematisch wordt gezien als bedreiging voor de internationale en inlandse orde (Cesari 2005: 1019).

Opmerkelijk aan de beeldvorming over minderheden is dat allochtonen met een Marokkaanse achtergrond gezien worden als moslim, ongeacht of ze dit wel of niet zijn (Bettens 2008: 9). ‘Moslims’ gelden als leden van een etnische groep, als personen van buitenlandse herkomst met eenzelfde godsdienst die ook op grond van uiterlijke kenmerken als zodanig kunnen worden onderscheiden (Bettens 2008: 9). Deze generalisering van alle Marokkanen als moslims, creëert weer een mogelijkheid tot gebruik van vooroordelen en stereotypen. Gezien de negatieve perceptie die overheerst omtrent de islam, beïnvloedt dit ook de negatieve beeldvorming van Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond.

2. Rol van de media

De media spelen een belangrijke rol bij het ontstaan van beelden over de verschillende minderheidsgroepen en beïnvloeden zo indirect ook de ontwikkelingen in de multi-etnische samenleving (Sterk 2000: 7). Zij leveren direct en indirect een bijdrage aan het verspreiden van negatieve beeldvorming over allochtonen en spelen een rol bij hun discriminatie in de samenleving (Shadid 2005: 330).

In deze paragraaf ligt de focus op de rol van de media als het gaat om negatieve beeldvorming over Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond. Hierbij wordt Sterks (2000) definitie van de media gebruikt: het geheel aan instellingen dat zich bezighoudt met nieuwsgaring en het informeren van publiek. Het kan hierbij gaan om feiten, achtergronden en persoonlijke visies, die worden weergegeven in krantenartikelen, actualiteitenprogramma's, radio-interviews en documentaires (Sterk 2000: 11).

Recent onderzoek laat zien dat westerse media op verschillende manieren tekortschieten in de verslaggeving over allochtonen, waardoor hun negatieve imago wordt bestendigd en versterkt (Shadid 2005: 331). Er zijn vier belangrijke tekortkomingen (Shadid 2005: 331).

- de simplificatie en afstandelijke presentatie van de islam
- het problematiseren en stigmatiseren van de groepen in kwestie
- de deling van de samenleving in 'wij' en 'zij'
- de verwaarlozing van allochtonen in de media en het ontbreken van hun visie daarin

Deze vier tekortkomingen worden hieronder besproken en geïllustreerd aan de hand van Nederlandse krantenartikelen.

2.1 Simplificatie en afstandelijke presentatie van de islam

Opmerkelijk aan de beeldvorming over minderheden is dat allochtonen met een Marokkaanse achtergrond gezien worden als moslim, ongeacht of ze dit wel of niet zijn (Bettens 2008: 9). 'Moslims' gelden als leden van een etnische groep, als personen van buitenlandse herkomst met eenzelfde godsdienst die ook op grond van uiterlijke kenmerken als zodanig kunnen worden onderscheiden (Bettens 2008: 9). Deze generalisering van alle Marokkanen als moslims, creëert weer een mogelijkheid tot gebruik van vooroordelen en stereotypen. 'De moslim' wordt dus als buitenstaander gezien, met eigenaardige gewoontes. Het beeld van 'de moslim' is er een van fanatisme, fundamentalisme, vrouwelijke onderdrukking en repressie (Bettens 2008: 9). Dit toont aan dat de eerder genoemde perceptie van de islam een belangrijke positie inneemt in de manier waarop de media de negatieve beeldvorming beïnvloeden.

De simplificatie en afstandelijke presentatie van de islam komt veelvuldig in de media terug. Een voorbeeld is de verslaggeving van Amerikaanse kranten na de gebeurtenis van 11 september. Journalisten noemden de aanslagen een ‘strijd tegen het Westen’ en de aanslag werd in een religieus kader geplaatst, zonder dat er enige aandacht aan politieke achtergronden werd besteed (Shadid 2005: 331). Sinds de aanslagen is de *culture talk* losgebarsten en wordt terrorisme gekoppeld aan de islam (Mamdani 2002: 766). De islam is tot een politieke categorie gereduceerd met een onderscheid tussen ‘goede moslims’ en ‘slechte moslims’ in plaats van terroristen tegenover burgers (Mamdani 2002: 766).

Het probleem rondom de simplificatie en afstandelijke presentatie van de islam heeft dus te maken met generalisering, vooroordelen en stereotypering. Marokkaanse jongeren worden gekoppeld aan de islam – een godsdienst waar beeldvorming over bestaat. Aan heterogeniteit en dynamiek van de religie wordt in die zin geen aandacht geschonken.

Het fragment uit het artikel hieronder ‘Meerderheid maakt zich zorgen om islam’ (Telegraaf: 2011) geeft de simplificatie en afstandelijke presentatie weer.

Meerderheid maakt zich zorgen om Islam

Een meerderheid van de Nederlanders (63 procent) maakt zich zorgen over de invloed van de Islam in de West-Europese landen, zo blijkt uit het wekelijkse onderzoek van Maurice de Hond

De meerderheid maakt zich zorgen om ‘de islam’. Waar de meerderheid zich zorgen over maakt, de betekenis van ‘de islam’ wordt niet toegelicht in het artikel. In het artikel wordt ‘de islam’ tegenover West-Europese landen geplaatst.

Een andere titel uit de Telegraaf (2013) luidt ‘Nederlandse gevangenen bedreigd door moslim’. Deze titel is ook een voorbeeld van simplificatie en het begrip ‘moslim’ krijgt nu een etnische betekenis. Het toekennen van generaliseringen zoals hier gebeurt, creëert een mogelijkheid tot het gebruik van vooroordelen en stereotypen.

2.2 Het problematiseren en stigmatiseren van de groepen in kwestie

De presentatie van minderheden in het algemeen als probleemgroepen komt tot uitdrukking in het feit dat immigratie voortdurend wordt omschreven als een serieus en acuut probleem en in de omschrijving van immigranten als bedreiging voor de ontvangende samenleving (Shadid 2005: 333). Hier wordt mee bedoeld dat minderheden vaak als leden van een groep worden gepresenteerd en niet als zelfstandige individuen. De nadruk op betrokkenheid van bijvoorbeeld jongeren met een Marokkaanse achtergrond bij criminaliteit versterkt het negatieve imago. De vermelding van de nationaliteit komt in meer dan de helft van het totale aantal artikelen voor (Shadid 2005: 333).

Een verklaring die wordt gegeven (Shadid 2005) voor de negatieve berichtgeving is de marktgerichtheid. Misdaad, gepleegd door minderheden, wordt gezien als sensationele berichtgeving.

Het artikel van Visser (2010) dient ter illustratie van het problematiseren en stigmatiseren van

groepen in kwestie. De titel van het artikel luidt “jonge Marokkaanse criminelen terroriseren Veenendaal”.

Hieronder is een kort fragment uit het artikel te lezen.

Marokkaanse hoek

Omdat er aanwijzingen zijn dat de daders uit de Marokkaanse groep komen, wordt er overlegd met vertegenwoordigers van de Marokkaanse gemeenschap en imams. ‘De Marokkaanse gemeenschap is verslagen, boos en keurt de gewelddadige aanvallen sterk af’, zegt burgemeester Ties Elzenga (CDA) tegen RTV Utrecht.

Er zijn al langer veel problemen met jongeren van Marokkaanse afkomst in de Utrechtse stad. Ook in de omliggende steden Gouda, Zeist en Culemborg zijn veel problemen met jonge criminele Marokkanen.

Albert van den Bosch (VVD), burgemeester van Zaltbommel wil dat er speciale wetgeving komt voor criminele Marokkaantjes

Uit de tekst hierboven kunnen de volgende punten geconcludeerd worden. De groep in kwestie, in dit geval jonge Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond, worden afgeschilderd als probleemgroep. Ze worden als bedreiging voor de ontvangende samenleving – de verschillende steden – omschreven. Daarnaast wordt verschillende keren de vermelding van de nationaliteit genoemd, al is het in dit geval niet bewezen dat het om jongeren met een Marokkaanse achtergrond gaat. Tot slot wordt gesproken over ‘de Marokkaanse gemeenschap’ en ‘de criminele Marokkaantjes’ waarin de nadruk wordt gelegd op de leden van de groep in plaats van op het individu.

Hieronder een fragment uit het artikel van Willems (2010) met als titel ‘Marokkanenprobleem speelt in veel meer gemeenten’.

Tientallen gemeenten kampen met Marokkanenproblemen, in Culemborg werd een wijk afgezet in verband met rellen. Niet alleen Gouda, Culemborg, Utrecht en Zaltbommel hebben problemen met Marokkaanse jongeren, in tientallen andere gemeenten ‘dreigt escalatie’. In totaal besloten 22 gemeenten samen te werken om de overlast van ‘Marokkaanse-Nederlandse risicjongeren’ aan te pakken

Ook hier ligt de focus op de groep als probleemgroep. Uit de woorden ‘dreigt escalatie’ kan opgemaakt worden dat de jongeren als bedreiging worden gezien voor de ontvangende samenleving. De nationaliteit wordt genoemd en ook wordt de nadruk gelegd op leden van een groep en niet op de individuen.

2.3 De deling van de samenleving in ‘wij’ en ‘zij’

Een derde tekortkoming in de media is het eerder genoemde categoriseren van de samenleving in een positieve wij-groep en een negatieve zij-groep. Hierin wordt een etnische ‘wij-zij-deling’ benadrukt, met aan de ene kant de positieve wij-groep en aan de andere kant de negatieve zij-groep. Stereotypering en generalisatie komt ook hier weer aan de orde. Deze ‘wij-zij-deling’ zou ook een groot aandeel kunnen hebben in het feit dat Marokkaanse jongeren nog steeds als gasten in Nederland worden gezien. Doordat er in de media nadruk ligt op de verschillen, zou dit ervoor kunnen zorgen dat zij vaak niet als onderdeel van de Nederlandse cultuur beschouwd worden. Het proces van ‘othering’ wordt op deze manier versterkt door de media.

Binnen deze tekortkoming is het belang van de eerder besproken sociale identiteitstheorie duidelijk zichtbaar. De benadrukking van de ‘wij-zij-deling’ in de media kan ervoor zorgen dat de jongeren met een Marokkaanse afkomst zich sterker identificeren met de eigen etnische groep en daardoor eerder geneigd zijn zich te verzetten dan zich aan te passen aan nieuwe situaties. Dit kan de negatieve beeldvorming jegens deze groep jongeren versterken.

2.4 De verwaarlozing van participatie van allochtonen in de media en het ontbreken van hun visie daarin

Als laatste tekortkoming in de media noemt Shadid (2005) de verwaarlozing van de participatie van allochtonen in de media. Hiermee doelt hij op een minimale vertegenwoordiging in de mediasector van allochtone groepen, waardoor hun stem nihil is. De discussies en berichtgeving wordt nu vooral gedaan door autochtone opiniemakers en briefschrijvers (Phalet & Terwal 2004: 14). Daarbij komt ook, zoals eerder genoemd, dat er vooral wordt geschreven over negatieve onderwerpen als criminaliteit.

Het belang van de socialisatietheorie komt naar voren in de rol die de opinieleiders spelen in het ontstaan en in het standhouden van de negatieve beeldvorming. Deze opinieleiders spelen namelijk een belangrijke rol bij het ontstaan en in stand houden van groepsimago’s. Zo wordt een deel van de heersende negatieve beeldvorming over minderheden verspreid door politici, publicisten, journalisten en onderwijsgevendenden (Shadid 2007: 217). De media spelen dus een grote rol in de verspreiding van groepsimago’s.

3. Effect van negatieve beeldvorming op hoogopgeleide Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond.

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de manier waarop de negatieve beeldvorming wordt ontvangen door hoogopgeleide Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond. Hierbij ga ik ervan uit dat zij part noch deel hebben aan de hoge criminaliteitscijfers, maar dat zij wegens hun etnische achtergrond wel voortdurend geconfronteerd worden met het negatieve imago. Om deze ontvangst te kunnen meten heb ik vier diepte-interviews afgenomen. Hieronder wordt kort de opbouw van het interview besproken – het volledige interview is terug te vinden in de bijlage.

Dit hoofdstuk vormt een aanvulling op eerder gedaan onderzoek door Ketner (2010), waarbij gekeken wordt naar de relevantie van de door Ketner genoemde strategieën. Daarnaast voegt dit hoofdstuk een niet door Ketner genoemde strategie toe, die wel relevant bleek te zijn voor de door mij geïnterviewde respondenten.

3.1 Methodiek en opbouw

Het eerste deel van het interview bestaat uit een aantal basisvragen. Dit is niet alleen bruikbare informatie, maar ook deels om rustig te beginnen en de respondent op zijn/haar gemak te stellen.

Vervolgens leg ik het doel van het interview uit: onderzoeken wat het effect is van negatieve beeldvorming over Nederlandse jongeren met Marokkaanse achtergrond op de respondent.

In het derde gedeelte onderzoek ik dit effect van beeldvorming op de jongeren. Hierbij heb ik gebruik gemaakt van een provocerende interviewstijl in de vorm van suggestieve vragen en tekst- en beeld-elicitering. Op deze manier kon ik uit de reacties en antwoorden onderzoeken wat hun directe reacties op de beeldvorming waren. De respondent kreeg in dit gedeelte foto's, krantenkoppen en filmclipjes te zien, waarna gevraagd werd aan de respondent om hierop te reageren. De filmclipjes worden kort beschreven in dit hoofdstuk. Vanuit de gedachte dat deze beelden intensere meningen en gevoelens bij de respondent oproepen, heb ik ervoor gekozen naast vragen ook gebruik te maken van deze methode.

Tot slot wordt het laatste deel van het interview afgesloten met vier open vragen. De onderwerpen die nog niet zijn behandeld in het elicitering-gedeelte komen hier aan bod. Deze laatste vier vragen zijn wederom suggestief en stippen nadrukkelijk de negatieve beeldvorming aan, zodat op deze manier weer een reactie kan worden gemeten op die beeldvorming.

3.2 Respondenten

In dit onderzoek zijn vier respondenten geïnterviewd. Zij zijn geboren en opgegroeid in Nederland, maar één of beide ouders komen uit Marokko. De respondenten hebben een HBO of WO opleiding

gevolgd of zijn hier nog steeds mee bezig. Zoals eerder in deze scriptie uitgelegd is er expliciet gekozen voor hoogopgeleide respondenten.

De leeftijd varieert tussen de 22 en 27 jaar en er zijn zowel twee mannen als twee vrouwen geïnterviewd.

In de zoektocht naar geschikte respondenten, ben ik in mijn eigen kenniskring gaan rondvragen of zij respondenten kenden die geschikt zouden zijn voor mijn onderzoek. Op die manier ben ik via-via aan deze vier respondenten gekomen. De respondenten kenden elkaar niet.

Wegens limiet in tijd en ruimte was er geen mogelijkheid een groter aantal respondenten te interviewen. Het is daarom belangrijk te benadrukken dat er geen algemene uitspraken gedaan kunnen worden op basis van deze interviews. Dit wordt versterkt door het feit dat het om diepte-interviews gaat. De uitspraken die in deze scriptie gedaan worden hebben dan ook specifiek betrekking op de geïnterviewde jongeren en generalisering van deze uitspraken naar een gehele groep zou waardevolle informatie te niet doen.

3.3 Analyse

De interviews worden geanalyseerd aan de hand van Ketners (2010) onderzoek en er wordt bekeken wat de relevantie van dit onderzoek is voor de door mij afgenomen interviews. Volgens haar bestaan er zes strategieën die gebruikt worden door de jongeren om te reageren op de negatieve beeldvorming die er over hun groep bestaat, maar waar zij zelf niets mee te maken hebben: ontkennen, accepteren, distantiëren, omdraaien, reageren en een voortrekkersrol vervullen (Ketner 2010: 66). Deze zes verschillende manieren om te reageren worden hieronder kort toegelicht.

Een eerste strategie die veelal wordt gebruikt is ontkennen dat er een negatieve beeldvorming bestaat. Respondenten geven aan dat er geen sprake is van stereotypering, vooroordelen of negatieve beeldvorming. Ook kan aangegeven worden dat Marokkanen in het algemeen misschien wel gediscrimineerd worden, maar dat zij er zelf nooit last van hebben. De persoonlijke negatieve impact van groepsdiscriminatie wordt door het maken van dit onderscheid verkleind.

Een tweede strategie is het accepteren van de negatieve beeldvorming. Binnen deze strategie maakt Ketner (2010) onderscheid tussen het accepteren van de *gebeurtenis* en het accepteren van het *beeld*. Bij het accepteren van de gebeurtenis kan het bijvoorbeeld zo zijn dat de respondent bepaalde discriminatie accepteert, omdat hij meent dat dit menselijk is en dit iets van alle tijden is. Bij het accepteren van het beeld aanvaardt de respondent het heersende beeld over Marokkanen: er is nu eenmaal altijd een groep die het voor de rest verpest.

Een derde strategie is het distantiëren van het imago, wat op drie verschillende manieren gebeurt. Allereerst doaraan te geven dat hij of zij niet slecht is. Daarnaast gebeurt dit door aan te geven dat de meerderheid van de Nederlanders met Marokkaanse herkomst niet zo is of. Tot slot

gebeurt dit door ‘de schuld’ van het negatieve imago bij de media te leggen.

De vierde strategie die Ketner (2010) noemt is het omdraaien van het beeld. Het negatieve beeld wordt omgedraaid door met positieve punten te komen. Andersom kan de respondent ook juist met negatieve punten over Nederland komen en op die manier het beeld willen omdraaien.

De vijfde strategie om met de negatieve beeldvorming om te gaan is reageren. Met reageren bedoelt Ketner (2010) het proberen om de negatieve beeldvorming te weerleggen op een rationele of een emotionele manier. De respondent wil de vooroordelen en stereotypering veranderen en reageert hierop.

Als zesde en laatste strategie wordt het vervullen van een voortrekkersrol genoemd. De respondent wil het goede voorbeeld geven in de strijd voor een goed imago. Dit kan bijvoorbeeld door het doen van vrijwilligerswerk of het helpen van kinderen en leeftijdsgenoten.

Ketner (2010) heeft voor haar onderzoek 80 jongeren van Marokkaanse afkomst geïnterviewd, allen tussen de 13 en 20 jaar. Haar onderzoek onderscheidt zich, omdat niet alleen de jongeren zelf aan het woord komen (in plaats van professionals), maar ook een ander type jongeren dan gebruikelijk (Ketner 2010: 12). Zo zijn dit geen probleemjongeren die negatief de aandacht op zich vestigen, maar zonder grote problemen en criminaliteit een eigen weg weten te vinden in de Nederlandse samenleving (Ketner 2010: 12).

In haar onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen een laag niveau –vmbo, mavo, mbo en laaggeschoold werk- en een hoog niveau – havo, vwo, gymnasium en hbo. Meer respondenten hebben een lage opleiding (52) dan een hoge opleiding (28). Mijn interviews vullen als aanvulling hierop door de focus op hoogopgeleide Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond.

Dit hoofdstuk analyseert – aan de hand van de vier door mij afgenomen interviews – de relevantie van de door Ketner (2010) genoemde categorieën. Er wordt ingegaan op de categorieën die tijdens mijn interviews van belang bleken te zijn. Daarnaast wordt een nieuwe categorie toegevoegd die Ketner (2010) in haar onderzoek niet heeft genoemd, maar die wel belangrijk bleek te zijn. Op deze manier vormt deze scriptie een aanvulling op het door Ketner (2010) uitgevoerde onderzoek.

Als onderdeel van de elicatie-methode krijgen de respondenten drie korte filmpjes te zien. Clip 1: *‘Geert Wilders over geweld door Marokkanen’*

Hierin wordt Geert Wilders door ‘Pownews’ geïnterviewd. Hij beoogt dat Nederland in een totale staat van ontkenning is. We hebben geen voetbalprobleem, maar een Marokkanenprobleem (Pownews: 2013).

Clip 2: *‘Marokkanen worden gek in Wegmisbruikers’*

Dit is een fragment uit het programma ‘Wegmisbruikers’. Twee jongens van Marokkaanse afkomst

worden aangehouden omdat ze aan het bellen waren in de auto en geen gordel droegen. Terwijl de twee politieagenten een boete uitschrijven gaan ze met elkaar in gesprek en wordt er door beide partijen bijdehand op elkaar gereageerd

Clip 3: *'What kind of Asian are you?'*

Een parodie waarin aan een Amerikaanse vrouw met een Koreaans uiterlijk, waarvan de familie generaties lang in Amerika woont, wordt gevraagd hoe het kan dat ze zo perfect Engels spreekt. Het filmpje is gemaakt als 'sneer' naar het adres van racisten die op basis van uiterlijkheden de verschillen in stand willen houden.

3.4 Interview 1

"Mijn moeder zei altijd: 'als jij iets wilt bereiken in Nederland, moet je drie keer zo goed zijn als de autochtone concurrent. Alleen dan krijg je die plek'. Ik vroeg, waarom niet dubbel zo goed? Ze zei: 'dubbel zo goed is net niet goed genoeg. Bij drie keer heb je het'".

'Marokkanenprobleem':

"Ik ben best wel kritisch over mensen met dezelfde achtergrond als ik. Ik ben in een lichtung opgegroeid waarin we toen al wisten welke jongens het hoger onderwijs in gingen, er tussen in zaten en wie nooit onderwijs gingen volgen. Dat wisten we toen al en hoe ouder je werd hoe meer je dit merkte. Ik ben altijd al kritisch, soms iets te kritisch, ik heb er altijd een mening over gehad. Maar het zelfde geldt voor Antilliaanse, Surinaamse, Turkse en Nederlandse jeugd.

"We hebben een Marokkanen probleem, ik ben het eens met wat hier genoemd wordt, ik ben het type die makkelijk ja kan zeggen hierop. Het enige van zo'n bericht, vanuit mijn perspectief is dat ik hoop dat de Nederlandse bevolking het goed kan ventileren wat hij daarmee bedoelt".

Stereotypering en vooroordelen:

"Grappen, over bijvoorbeeld stelen, worden altijd gemaakt. Daar moet je mee leren omgaan, met dat stereotype, want om er tegen in te gaan is kansloos. Het risico is dat jongens die wel hun best doen over een kam worden geschoren en dat zou ze heel erg kunnen demotiveren. Ik heb het zelf meegemaakt: 3, 4 jaar geleden toen begon Wilders extremere uitspraken te doen. Het was opeens heel erg een hype, Marokkanen en alles. Ik had een periode van een aantal maanden dat ik dacht het gaat nooit meer goed komen. Elke dag kwamen Marokkanen en moslims voorbij. Ik was vooral bang dat de Nederlandse bevolking het klakkeloos zou overnemen, het zomaar zouden gaan geloven.

Ik weet niet hoe de jongens die nu opgroeien dit gaan verwerken en hoe goed ze het aankunnen".

Verantwoording afleggen:

“Voel ik me verantwoordelijk om verantwoording af te leggen?” Er zijn zoveel dingen waarvan ik denk, dat had je niet moeten doen, voordat ik voor jou op zou komen. Ik zou daar heel voorzichtig mee zijn, ik ben het met veel dingen principieel niet eens met zijn daad. Doe ik dat wel, dan komt het bij de groep over dat ik al zijn daden goedkeur.

Sinds de basisschool heb ik verantwoording moeten afleggen voor mijn afkomst en voor mijn groep. Het is niet zo zeer dat wij het erg vinden om ons te verantwoorden, het zit in ons systeem, we doen het al van kleins af aan, we hebben geleerd om in te spelen op de verwachtingen van de gemiddelde Nederlander.

De enige plaats waar het niet hoeft is in het buitenland, dan telt mijn Marokkaanse identiteit niet meer. Als ik in een internationale setting zit waar afkomst niet meer telt, voel ik wel een druk van me afglijden”.

Media:

“Ik ben nooit positief over de media. Ik geef je een voorbeeld van Adam Maher – de meest talentvolle voetballer van het jaar. Hij is van Marokkaanse herkomst, maar dit wordt nergens in de kranten vermeld. Bij een negatieve gebeurtenis wordt het wel direct gemeld, dat houdt het negatieve plaatje over een Marokkaan heel goed in stand. Daar kiezen de journalisten, de media bewust voor. Het verkoopt, het is interessant.

‘Met dit gedrag gaan ze heel ver komen’ (opmerking uit het filmpje van wegmisbruikers) Al die miljoenen kijkers nemen dit onbewust over, en wat ze oppikken van tv en media wordt hun eerste reactie. Horen ze Marokkanen met elkaar Marokkaans praten en loopt er een meisje van 16 voorbij die nog niet helemaal tot ontwikkeling is gekomen, maar dit heeft gehoord en haar eerste reactie is: praat Nederlands. Die Marokkanen reageren: houd je bek. Mensen die deze setting zien denken: weer die Marokkanen”.

Opleiding:

‘Profeet: een ware moslim kan schakelen tussen het niveau waar hij mee te maken heeft’.

“Opleiding heeft er heel erg aan toe bijgedragen. Als ik terugkom op je vraag, het heeft te maken met sociologie, psychologie, interactie met verschillende doelgroepen waardoor ik inzicht heb gekregen dat niet alles zwart en wit was. Een aantal docenten wisten precies hoe ze met mij moesten omgaan en die hebben mij gevormd tot de dag van vandaag. Ze maakten mij duidelijk dat ik juist voor die Marokkanen moet spreken die het wel goed doen, en degenen die het verkeerd doen aan de hand moet nemen en naar juiste pad moet brengen”.

Ik ben trots op mijn afkomst en opvoeding. Het feit dat ik hier ben geboren en dat ik in die situatie ben terecht gekomen, levert mij een complexiteit aan vragen, waar ik tijdens mijn leven antwoord op probeer te geven.

Je moet proberen alles per individu te bekijken, de algemene patronen zijn al

herkenbaar. Het individuele patroon is voor mij het interessantst –vanuit dat patroon kun je afleiden waar iets vandaan komt”.

De reacties op beeldvorming van de respondent uit het eerste interview vertonen overeenkomsten met de volgende strategieën die Ketner (2010) noemt: acceptatie en vervullen van een voortrekkersrol.

De respondent is het eens met de bewering dat er een Marokkanenprobleem is. Echter, door deze generalisering kunnen ook jongens die wel hun best doen worden gedemotiveerd.

Doordat de respondent het heersende beeld heeft geaccepteerd, heeft hij geleerd hoe hij hier mee moet omgaan en kan inspelen op de verwachtingen van de gemiddelde Nederlander. Zo geeft hij aan binnen twee minuten te weten of de Nederlander tegenover hem kortzichtig, gemiddeld of ruimdenkend is. Aan de hand hiervan praat hij wel of niet op een open manier met diegene.

De respondent vervult ook een voortrekkersrol. Zo vertelt hij in het interview dat hij Marokkanen die het verkeerd doen wil helpen het juiste pad te vinden (naar aanleiding van wat zijn leraren hem hadden aangeraden). Ook werkt hij mee aan verschillende projecten waarbij probleemjongeren worden geholpen.

Tot slot is de respondent negatief over de media. Hij distantieert zich echter niet van het imago door de schuld hiervan bij de media te leggen, maar hij zegt wel dat de media het negatieve imago in stand houdt.

3.5 Interview 2

‘Marokkanenprobleem’:

Uitspraken als ‘we hebben een Marokkanenprobleem’ komen op mij nietszeggend over. Wat willen ze hier mee bereiken? Door dit soort dingen continu in de media te roepen, wordt de scheiding steeds groter gemaakt. Naast het groter wordende gat, heeft het ook andere gevolgen. Je straalt een boodschap uit naar Marokkanen dat je ze niet respecteert en accepteert. Als je al geen aansluiting hebt in de maatschappij, en je wordt toch al veroordeeld zal dat alleen maar tegenwerken. Ik denk dat juist daardoor meer Marokkanen in de criminaliteit terecht komen.

Ik vind het zelf wel beledigend om dit soort uitspraken te horen, maar aan de andere kant zie ik zelf ook de problemen. In Nederland krijg je kansen, iedereen kan studeren. Maar die kansen pakken ze niet.

Aangesproken voel ik me niet. In mijn eigen omgeving maak ik het niet zo mee.

Stereotypering en vooroordelen:

Vragen en kritiek gaan niet over feiten, maar over ideeën die mensen hebben. Als iemand overtuigd is van zijn eigen gelijk, bijvoorbeeld door de media, wordt dat realiteit voor die mensen.

De manier van praten van de jongens in het filmpje, roept al een bepaalde associatie bij mensen op. Ik vind dat ze niet eens zo brutaal zijn verder, maar zo wordt het in het filmpje wel weggezet. Wat betreft het spreken in hun eigen taal hebben ze gelijk. Dat die agenten zich

beledigd voelen en het daarom verbieden, is natuurlijk onzin. Als dat de maatstaf is, dat je jezelf moet aanpassen omdat anderen zich mogelijk beledigd voelen, vraag ik me af waarom een titel als 'Marokkanenproblematiek' niet als beledigend wordt gezien.

Ik zal je een voorbeeld geven over taal. Ik werkte in Rotterdam. Er werkten daar ook drie redelijke oude secretaresses. Eentje werd gebeld door een Marokkaanse vrouw die zich wel verstaanbaar kon maken, maar met een zwaar accent. Maar hoe erover geklaagd werd, toen er opgehangen werd..

Ik vond het hilarisch te zien dat ze daar zo veel commentaar op hadden, terwijl ze zelf aan de lopende band taalfouten maken. Ga je dan daar mee bezig houden, zij beheersen hun eerste taal niet eens.

Verantwoording afleggen:

Ik voel me niet verantwoordelijk voor andermans daden, omdat je toevallig uit hetzelfde land komt. Dat mensen aan me vragen: 'hoe zou dit komen?', vind ik niet erg – ik wil er best over mee denken, maar zodra ze van me verlangen dat ik het gedrag ga verantwoorden, vind ik het raar.

Media:

Ik denk dat er altijd problemen met deze Marokkaanse jongeren zijn geweest. Maar vroeger werd het niet zo uitvergroot en benadrukt. Ik denk dat de media de grootste factor is hierin. Het versterkt niet alleen het negatieve gevoel bij Marokkanen, maar ook bij Nederlanders.

Misschien zou het zichzelf al wel hebben opgelost, aangezien het nu al 2^e en 3^e generatie is en de culturen steeds meer verweven zijn.

Echter, de scheiding wordt nu juist zichtbaar gehouden en aangemoedigd, terwijl deze dus eigenlijk vervaagt en de verschillen minder groot zijn. Het is makkelijker om naar een ander te wijzen, dan naar jezelf te kijken.

Opleiding:

Ik denk dat opleiding zeker wel bijdraagt in het relativeren van beeldvorming, hoewel de invulling van studies tegenwoordig weinig ruimte tot zelfontwikkeling geven. Belangrijk voor het omgaan met de beeldvorming is zelfkennis, algemene ontwikkeling en leren omgaan met kritiek. Je studie stimuleert je daar wel toe, maar ik denk dat opvoeding meer van belang is.

Het probleem met die criminele jongens is, dat ze achter de feiten blijven aanlopen. Ze beginnen met een achterstand en halen die nooit meer in. Een goed voorbeeld ontbreekt vaak, ze snappen op jonge leeftijd het belang van een studie niet en tot slot is het groepsproces ook van invloed. Ze hangen vaak in groepen rond en die jongens juttten elkaar op en sturen elkaar aan. Het is geen familie, dus ze hebben niet het beste met elkaar voor .

De respondent gebruikt de volgende strategieën in haar reactie op beeldvorming: omdraaien van het beeld en het distantiëren van het imago.

In het voorbeeld dat ze geeft, zegt ze dat de vrouwen hun eerste taal moeten beheersen, voordat ze kritiek geven op het accent van de Marokkaanse vrouw. Door dit te doen, draait ze het

beeld om en verplaatst ze de kritiek naar de secretaresses in dit geval.

Verder distantieert de respondent zich van het imago, door aan te geven dat de media de scheiding groter maakt, wat ertoe leidt dat meer jongens in de criminaliteit terecht zullen komen. Net als de respondent uit het eerste interview, is deze respondent negatief over de rol van media in beeldvorming.

3.6 Interview 3

‘Marokkanenprobleem’:

Het is een enorm complex probleem. Echter, Wilders biedt een simpel probleem, met indirect een simpele oplossing: deze groep moet aangepakt worden. Zo gaat het wel vaker met het populisme. Tuurlijk zijn er problemen met Marokkaanse jongens die zich niet kunnen gedragen, maar die moet je op dezelfde manier aanpakken zoals je ieder ander ook zou aanpakken. Nu wordt er een subgroep buiten de samenleving geplaatst. Deze groep zal zich vervolgens eerder verwijderen van de samenleving, dan zich aan de regels van de samenleving houden.

Ik ben de negatieve beeldvorming wel gewend. En ook de kinderachtige manier waarop ‘Pownews’ of ‘Geenstijl’ mensen woorden in de mond leggen. Maar het feit dat het op de Nederlandse televisie komt, betekent wel dat er een podium voor is en het idee wordt gedragen onder Nederlanders. Voornamelijk door laagopgeleide Nederlanders, maar ik vrees ook door hoogopgeleide Nederlanders.

Stereotypen en vooroordelen:

Ik denk dat je als Marokkaanse Nederlander anderhalf keer beter moet presteren om hetzelfde te bereiken; je moet harder je best doen. Dat mensen afgaan op vooroordelen merk en zie je wel en je weet dat mensen het denken, maar ze zullen het niet zeggen. In het oplossen van het zogenoemde Marokkanenprobleem wordt vaak verwezen naar ‘de Marokkaanse gemeenschap’. Hoe zien mensen dit voor zich? Als een soort bestuurlijk orgaan dat de touwtjes in handen heeft?

Ik heb zelf geen last van de vooroordelen, omdat ik niets te maken heb met die problemen en goed ga met mijn studie. Ik maak me er niet druk over, want daar heb ik niets aan.

Verantwoording afleggen:

Als ik naar dit filmpje kijk voel ik daar niet de behoefte toe. De jongens waren wel bijdehand, maar het zullen echt niet de enige zijn die een beetje brutaal zijn op het moment dat ze een bon krijgen. Ik kijk vaker wegmisbruikers en er zijn genoeg Nederlanders die onder die bon uit proberen te komen en zich bijdehand opstellen.

Verder is het apart aan dit filmpje dat de agent een moralistisch verhaaltje begint over het feit dat de jongens Marokkaans tegen elkaar praten. Je bent een bon aan het uitdelen dus het is niet aan hen om dat te gaan bepalen. Aan het eind waren de jongens wel bijdehand, maar niet agressief en ze beantwoorden alle vragen. Toch wordt het filmpje afgesloten met

commentaar dat suggereert dat de jongens iets vreselijks hebben gedaan. Dan denk ik, kom op, wat hebben ze nou gedaan. Het waren twee jonkies die een beetje brutaal zijn tegen de politie.

Media:

De media bedient eigenlijk alleen zijn klanten. Dit is blijkbaar wat mensen willen zien. Ze vinden het blijkbaar fijn om te denken dat dit toch echt het grote probleem is in Nederland. Het is een vicieuze cirkel en het versterkt elkaar. Ik vind het vooral kwalijk dat programmamakers weten wat mensen willen zien en dan zo slecht zijn om dat uit te melken.

Opleiding:

Steeds meer mensen met Marokkaanse achtergrond zullen hogere functies in de samenleving gaan bekleden, wat het uiteindelijk allemaal wel zal rechtekken. De jongens in het criminele circuit zijn vaker laagopgeleid. Ik denk dat daar het probleem ligt. Het is niet dat ze intrinsiek slecht zijn. Wanneer ze een opleiding volgen en normaal gaan werken, zal het stukken beter gaan. Ze misdragen zich omdat ze geen kansen zien en daarom moeten ze aan de hand genomen worden.

Opleiding maakt dat je dingen in perspectief kunt plaatsen, dus ik denk dat opleiding een grote rol speelt in het goed omgaan met beeldvorming.

De reacties op beeldvorming uit het derde interview komen overeen met de volgende strategieën: ontkennen dat het bestaat en het distantiëren van het imago.

Allereerst benadrukt de respondent dat hij zelf geen last heeft van vooroordelen en stereotypen. Hij beaamt wel dat er discriminatie plaatsvindt door te zeggen dat je als Marokkaanse Nederlander anderhalf keer beter moet presteren om hetzelfde te bereiken, maar hij heeft er zelf geen last van in zijn omgeving.

Verder distantieert de respondent zich van het imago, door te zeggen dat hij zelf niets met de problemen te maken heeft en goed gaat met zijn studie. Hij geeft aan dat er zeker problemen zijn met Marokkaanse jongeren, maar dat hij daar zelf weinig mee te maken heeft.

De respondent kent een grote waarde toe aan opleiding. Hij ziet opleiding niet alleen als middel om jongens van het slechte pad te houden, maar ook als reden om goed met de beeldvorming om te kunnen gaan en het in perspectief te plaatsen.

3.7 Interview 4

‘Marokkanenprobleem’:

Ik voel er vrij weinig bij als dit soort termen worden gebruikt, in ieder geval geen frustratie of woede. Ik vind het eerder een beetje lachwekkend. Vroeger keek ik nog wel eens op internet wat Wilders allemaal zei, maar nu besteed ik er geen aandacht meer aan. Hij is een man met eigen ideeën en daar is hij vrij in, de mensen die het serieus nemen zijn in mijn ogen onwetend.

Er zal best een groep Marokkanen die de verkeerde kant opgaan, maar dat staat los van religie of etnische afkomst. Als de gemeenschap dat wil aannemen is dat hun eigen beslissing. Het is wel vervelend voor de jongeren, want de maatschappij creëert zo een beeld waardoor die jongens worden afgeschreven.

Vooroordelen en stereotypen:

Ik merk het vaak bij solliciteren. Toen ik wat jonger was, droeg ik nog geen hoofddoek en had ik een bijbaantje bij de Chinees. In die tijd besloot ik een hoofddoek te gaan dragen en daar accepteerden ze dat niet en werd ik ontslagen.

Nu ik een goede opleiding heb, merk ik het nog steeds. Bij alle drie mijn werkgevers heb ik mijzelf eerst moeten bewijzen. Bij een van de werkgevers werd het mij heel moeilijk gemaakt en werd ik letterlijk weggepest. Daar heb ik mijn plek moeten winnen. Ik vind het jammer dat wij, als buitenlander, er zo veel meer voor moeten doen. Zij hebben uiteindelijk wel excuus aangeboden en gezegd: 'jij hebt ons een andere kant laten zien'. Dus bij hen speelde dat slechte beeld over Marokkanen wel. Mijn ervaring is, dat vooroordelen afnemen naarmate ze je beter leren kennen. Het zit hem voor een groot deel in het contact – zij zijn bang voor iets dat ze niet kennen.

Verantwoording afleggen:

Je draagt een bepaalde stempel, doordat een gedeelte zich misdraagt. Het is jammer dat de jongens die op straat hangen en dingen vernielen worden betiteld als 'Marokkaanse jongeren' in plaats van tuig. Wij hebben daar ook net zo goed last van en ik zeg ook: aanpakken die handel. Daarin hebben we dezelfde gedachten. Maar er wordt van mij verwacht dat ik weet waarom ze zich zo gedragen en dat is onzin natuurlijk. Je leeft gewoon voor jezelf, ik heb niets met hun te maken.

Media:

De media heeft een heel groot aandeel in het negatief afschilderen van Marokkaanse jongeren. Dat weet ik eigenlijk wel zeker. Hoe vaak lees je wel niet een krantenartikel waar perse in moet staan waar iemand vandaan komt? Heb je weleens gekeken wat al die Nederlandse jongens wel niet verkeerd doen? Hoe vaak zij inbraken plegen, dat staat nooit in de krant. Of dat ze meiden verkrachten, dan wordt er ook niet de Nederlandse afkomst bij vermeld- althans niet dik gedrukt. Zodra er iets gebeurt en het heeft te maken met een Marokkaan, dan is het een hot item. Ik denk dat ze het doen omdat het aantrekkelijk is om te lezen – vanuit winstoogpunt dus.

Opleiding:

Door opleiding heb ik kritisch leren kijken naar krantenartikelen en je neemt niet zomaar alles feilloos aan. Maar karakter en opvoeding zijn ook zeker belangrijk. Het negatieve beeld zal altijd blijven bestaan, maar op kleinschalig niveau kunnen dingen langzaam worden aangepakt, opleiding kan daarbij helpen.

De twee strategieën die door de respondent in dit laatste interview worden gebruikt zijn: accepteren en omdraaien van het beeld.

Allereerst de strategie accepteren, in dit geval 'accepteren van het beeld'. Zo geeft ze aan dat

er een kleine groep is die het voor de meerderheid verpest, maar voor haar staat dit los van religie of afkomst. De gemeenschap mag dit geloven, maar de respondent voelt er vrij weinig bij.

Ook de strategie omdraaien van het beeld komt duidelijk naar voren. Dit blijkt uit de opmerking ‘heb je weleens gekeken wat al die Nederlandse jongens wel niet verkeerd doen?’

Wederom wordt de rol van de media bekritiseerd. Volgens de respondent heeft de media een groot aandeel in het negatief afschilderen van Marokkaanse jongeren.

3.8 Motivatie als strategie

De reacties van de respondenten op beeldvorming komen overeen met de volgende strategieën die door Ketner (2010) zijn beschreven: ontkennen, accepteren, distantiëren, omdraaien en een voortrekkersrol vervullen. De strategie reageren wordt door de respondenten in deze scriptie niet toegepast.

Tijdens het afnemen van de interviews kwam naar voren dat respondenten ook een strategie hanteerden om te reageren op de negatieve beeldvorming die niet door Ketner (2010) is genoemd. Deze strategie kan het best weergegeven worden onder de term ‘motivatie’. De respondenten weten dat vooroordelen en stereotypen hun kansen in de maatschappij nadelig kunnen beïnvloeden. Hun reactie hierop is om extra goed te worden in wat ze doen.

‘Ik denk dat je als Marokkaanse Nederlander anderhalf keer beter moet presteren om hetzelfde te bereiken; je moet harder je best doen. Dat mensen afgaan op vooroordelen merk en zie je wel en je weet dat mensen het denken, maar ze zullen het niet zeggen’. (Respondent 2)

De respondenten zien opleiding als middel om die voorsprong te krijgen. Opleiding kan ook helpen om los te komen van de vooroordelen.

‘Ik heb zelf geen last van de vooroordelen, omdat ik niets te maken heb met die problemen en goed ga met mijn studie’. (Respondent 3)

Opleiding wordt niet alleen gezien als waarde-vergroting voor de respondent zelf, maar ook als middel om ‘de Marokkanenproblematiek’ op te lossen en jongens van het slechte pad te houden.

‘Steeds meer mensen met Marokkaanse achtergrond zullen hogere functies in de samenleving gaan bekleden, wat het uiteindelijk allemaal wel zal rechtekken. De jongens in het criminele circuit zijn vaker laagopgeleid. Ik denk dat daar het probleem ligt. Het is niet dat ze intrinsiek slecht zijn. Wanneer ze een opleiding volgen en normaal gaan werken, zal het stukken beter gaan’. (Respondent 3)

Bepaalde methodologische keuzes kunnen het benoemen van deze strategie hebben beïnvloed. De respondenten waren op de hoogte van het feit dat ik alleen hoogopgeleide Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond heb geïnterviewd. Hierdoor zou de nadruk die respondenten op hun

opleiding leggen verklaard kunnen worden. Daarnaast heb ik bewust gekozen voor het gebruik van suggestieve vragen, om de respondenten te prikkelen en het gevoel van negatieve beeldvorming te laten ervaren. Dit kan er toe hebben geleid dat de respondenten juist de nadruk wilden leggen op de motivatie om door middel van opleiding los te komen van deze negatieve beeldvorming.

3.9 Oorzaken en rol van de media

In de afgenomen interviews werden door de respondenten een aantal in de eerder besproken verklaringen voor negatieve beeldvorming en de rol van de media benadrukt.

Het belang van de sociale identiteitstheorie kwam naar voren in de afgenomen interviews. Deze theorie gaat er vanuit dat we onze identiteit ontleen aan groeperingen waar we ons deel van voelen. De respondenten bevestigden deze theorie door aan te geven dat Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond als subgroep buiten de samenleving worden geplaatst. Volgens hen voelen de jongeren zich vaak toch al veroordeeld, waardoor ze nog minder aansluiting vinden met de maatschappij en sneller in de criminaliteit terecht komen.

In de socialisatietheorie wordt de oorzaak van vooroordelen gezocht in wat kinderen leren in hun groeiproces. Dominante waarden die in een samenleving ontstaan worden door middel van het socialisatieproces overgegeven aan kinderen en op deze manier worden zij gevoelig voor verschillende ordeningen in de maatschappij. Opinieleiders spelen een belangrijke rol bij het ontstaan en in standhouden van deze groepsimago's. De respondenten bevestigden in de interviews ook het belang van deze theorie. Zij zien vooral de opinieleiders als oorzaak voor het in stand houden van het negatieve imago. Volgens hen is dit een bewuste keuze van journalisten en programmamakers. Zij weten wat mensen willen zien en melken dit uit.

Tot slot kwam het belang van de contacttheorie naar voren. Deze theorie veronderstelt dat contact tussen verschillende bevolkingsgroepen wederzijds begrip en acceptatie bevordert en leidt tot een positieve wederzijdse beeldvorming. Deze theorie komt terug bij de gesprekken die met de respondenten zijn gevoerd. 'Ik denk dat mensen bij elkaar in de keuken moeten gaan kijken' (respondent 4). Volgens deze respondent nemen vooroordelen af naarmate ze je beter leren kennen en zien dat de verschillen toch niet zo groot zijn. Volgens haar zit het hem voor een groot deel in contact en men is bang voor datgene wat hij of zij niet kent.

Naast de gehanteerde verklaringen achter de negatieve beeldvorming jegens Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond benadrukten de respondenten ook de belangrijke rol van de media hierin. Alle vier de respondenten lieten zich negatief uit over de media. Zij zagen de media als belangrijke factor in het uitvergrooten en benadrukken van problemen bij Nederlandse jongeren met een

Marokkaanse achtergrond. De scheiding wordt vergroot en zichtbaar gehouden, terwijl de verschillen juist afnemen doordat het vooral om tweede en derde generatie jongeren gaat. De media versterkt volgens de respondenten niet alleen het negatieve gevoel bij jongeren met een Nederlandse afkomst, maar ook bij jongeren met een Marokkaanse afkomst.

Conclusie

In dit onderzoek is gekeken naar de oorzaken van negatieve beeldvorming en het effect hiervan op hoogopgeleide jongeren in Nederland met een Marokkaanse achtergrond. Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond hebben te kampen met deze negatieve beeldvorming. Deze groep jongeren komt vaak negatief in het nieuws en er zijn vaak negatieve geluiden over te horen in het maatschappelijke en politieke discours. Deze negatieve beeldvorming komt echter niet van zelf tot stand. Een belangrijke rol hierin spelen de hoge criminaliteitscijfers van Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond.

Aan de hand van drie deelvragen is getracht een antwoord op de hoofdvraag te geven. De conclusie bespreekt de belangrijkste uitkomsten aan de hand van het chronologisch behandelen van deze drie deelvragen. Binnen deze conclusie worden de resultaten van de door mij afgelegde interviews direct verbonden aan de afzonderlijke deelvragen. Op deze manier wordt de manier waarop respondenten omgaan met de negatieve beeldvorming gekoppeld aan de belangrijkste verklaringen voor het bestaan van deze beeldvorming. Tot slot worden enkele uitdagingen voor toekomstig onderzoek geschetst.

Allereerst heeft deze scriptie zich gericht op de vraag wat beeldvorming is en wat de belangrijkste verklaringen zijn achter het ontstaan van een negatieve beeldvorming jegens Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond. Beeldvorming is het geheel aan opvattingen en oordelen van mensen over zowel zichzelf, de eigen groepen cultuur, als over andere groepen en hun cultuur (Shadid 2007: 206). Bij beeldvorming gaat het niet om de betrouwbaarheid van de informatie en of deze wel of niet kloppend is. Binnen negatieve beeldvorming spelen vooroordelen en stereotypen een belangrijke rol. Dit zijn gegeneraliseerde vooronderstellingen over karakteristieken van groepen die worden gebruikt als basis voor het behandelen van leden van groepen. Het gevolg hiervan is dat hun maatschappelijke kansen nadelig worden beïnvloed.

Hoewel het proces van het ontstaan en behouden van negatieve beeldvorming complex is, zijn er zes belangrijke verklaringen voor deze negatieve beeldvorming te onderscheiden.

Allereerst spelen demografische ontwikkelingen in Nederland een belangrijke rol. De concentratie van steeds meer etnische minderheden in Nederlandse buurten is namelijk van invloed op de negatieve beeldvorming jegens deze groepen. Een verklarende factor hiervoor is het gevoel van (economische) bedreiging die heerst bij de autochtone bevolking ten opzichte van de groeiende groep etnische minderheden rondom hen.

Ten tweede speelt het heersende idee van een zogenaamd ‘cultuurconflict’ en het proces van ‘othering’ een belangrijke rol. Volgens dit idee is er sprake van een cultuurconflict omdat autochtonen en allochtonen er geheel andere waardeoordelen als tolerantie, vrijheid en gelijkheid op nahouden. Dit

idee gaat uit van een statische benadering van cultuur, terwijl deze scriptie uit gaat het dynamisch cultuurbegrip. Dit laatste begrip toont aan dat de ervaren problemen tussen verschillende culturen gezien moeten worden als onderdeel van fricties binnen de Nederlandse cultuur en niet als fricties met de Nederlandse cultuur. Het proces van *'othering'* speelt een belangrijke rol hier in. In dit proces worden groepen mensen, in dit geval Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond, neergezet als 'de anderen' en behandeld als gescheiden en afstandelijk van de eigen groep. Dit proces zorgt voor een sterke wij-zij-deling.

Een derde verklaring voor de negatieve beeldvorming wordt gegeven door de sociale identiteitstheorie. Deze theorie gaat ervan uit dat mensen hun identiteit ontleen aan groeperingen waar we ons deel van voelen. Wanneer allochtonen zich niet welkom voelen of als ze vinden dat hun omstandigheden onrechtvaardig zijn en zij discriminatie proeven, zullen ze zich meer met de eigen groep identificeren. Jongeren met een Marokkaanse afkomst, die dit gevoel bijvoorbeeld ervaren door negatieve beeldvorming in de media, zullen zich eerder verzetten dan aanpassen aan bepaalde situaties. De respondenten benadrukten het belang van deze theorie, door aan te geven dat Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond als subgroep buiten de samenleving worden geplaatst. Volgens hen voelen de jongeren zich vaak toch al veroordeeld, waardoor ze nog minder aansluiting vinden met de maatschappij en sneller in de criminaliteit terecht komen.

Een vierde verklaring achter de negatieve beeldvorming wordt gevonden in de socialisatietheorie. In deze theorie wordt de oorzaak van vooroordelen gezocht in wat kinderen leren in hun groeiproces. Deze theorie kijkt naar de complexe vormen van sociale controle, waardoor een bepaalde morele, cognitieve en affectieve ordening in het bewustzijn van het kind wordt opgebouwd. Op deze manier worden dominante waarden die in een samenleving bestaan overgegeven aan kinderen en de kinderen worden gevoelig voor verschillende ordeningen in de maatschappij. Daarnaast spelen opinieleiders een belangrijke rol bij het ontstaan en in stand houden van groepsimago's. Ook hier bevestigden de respondenten de theorie. Zij zien vooral de opinieleiders als oorzaak voor het in stand houden van het negatieve imago. Volgens hen is dit een bewuste keuze van journalisten en programmamakers. Zij weten wat mensen willen zien en melken dit uit.

Als vijfde verklaring wordt de contacttheorie aangehaald in deze scriptie. Deze theorie veronderstelt dat contact tussen verschillende bevolkingsgroepen wederzijds begrip en acceptatie bevordert en dat dit leidt tot een positieve wederzijdse beeldvorming. Het proces van onzekerheidsvermijding speelt hierin een rol, waarbij het vermijden van onzekerheid als verklaring kan gelden waarom interculturele relaties uit de weg worden gegaan. Er wordt gesteld dat interculturele relaties worden vermeden, door een gebrek aan kennis van de andere cultuur. Deze theorie komt terug bij de gesprekken die met de respondenten zijn gevoerd. Zij benadrukten het idee dat vooroordelen af nemen naarmate je mensen beter leert kennen.

Als laatste verklaring voor de negatieve beeldvorming wordt de perceptie van de islam gegeven. Er bestaat een negatieve *meta-narrative* over de islam waarin dit geloof wordt gezien als

bedreiging voor de (inter)nationale orde. Allochtonen met een Marokkaanse achtergrond worden vaak gezien als moslim – ook al zijn zij dit niet. Een dergelijke generalisering vergroot de mogelijkheid tot het gebruik van vooroordelen en stereotypen. De negatieve perceptie jegens de islam beïnvloedt op deze manier ook de negatieve beeldvorming van Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond.

De tweede deelvraag van de scriptie richt zich op de rol van de media in het ontstaan en behouden van de deze negatieve beeldvorming. Media is het geheel aan instellingen dat zich bezighoudt met nieuwsgaring en het informeren van publiek. Het kan hierbij gaan om feiten, achtergronden en persoonlijke visies, die worden weergegeven in krantenartikelen, actualiteitenprogramma's, radio-interviews en documentaires. De media spelen een belangrijke rol bij het ontstaan van beelden over de verschillende minderheidsgroepen en beïnvloeden ook de ontwikkelingen in de multi-etnische samenleving. Zij leveren direct en indirect een bijdrage aan het verspreiden van negatieve beeldvorming over allochtonen en spelen een rol bij hun discriminatie in de samenleving.

De 'westerse' media schieten op verschillende manieren tekort in de verslaggeving over allochtonen in Nederland met als gevolg dat hun negatieve imago wordt versterkt. In de rol die de media spelen zijn er vier tekortkomingen te herkennen: de simplificatie en afstandelijke presentatie van de islam, het problematiseren en stigmatiseren van de groepen in kwestie, de deling van de samenleving in 'wij' en 'zij' en tot slot de verwaarlozing van de participatie van allochtone groepen in de media en het ontbreken van hun visie daarin.

De door mij geïnterviewde respondenten benadrukten de media als belangrijke factor in het uitvergrooten en benadrukken van problemen bij Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond. Alle vier waren negatief over de media. Zij beargumenteerden dat via tv-programma's een negatief beeld kan worden neergezet van Nederlandse jongeren met Marokkaanse achtergrond, zonder dat dit opvalt. Onbewust nemen miljoenen kijkers dit over van tv, onthouden het beeld en dit beïnvloedt hun reactie wanneer ze te maken krijgen met deze jongeren. Volgens de respondenten vergroten de media de scheiding tussen de verschillende etnische groepen, terwijl de verschillen juist afnemen doordat het vooral om tweede en derde generatie jongeren gaat. De media versterken volgens de respondenten niet alleen het negatieve gevoel bij jongeren met een Nederlandse afkomst, maar ook bij jongeren met een Marokkaanse afkomst.

Tot slot is er in deze scriptie gekeken naar hoe de negatieve beeldvorming ontvangen wordt door hoogopgeleide Marokkaanse jongeren in Nederland. Er zijn vier diepte-interviews met hoogopgeleide Nederlanders van Marokkaanse afkomst gehouden om dit te meten. Aan de hand van suggestieve vraagstellingen en tekst- en beeld-elicitering is gekeken hoe deze jongeren op de negatieve

beeldvorming reageren.

Voor de analyse van de verkregen data uit de interviews met de respondenten is gekeken naar vergelijkend onderzoek van Ketner. Volgens haar bestaan er zes strategieën die gebruikt worden door Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond om te reageren op negatieve beeldvorming: ontkennen, accepteren, distantiëren, omdraaien, reageren en een voortrekkersrol vervullen. De reacties van de respondenten op beeldvorming kwamen overeen met deze strategieën, met uitzondering van de strategie 'reageren'.

Als resultaat van de data uit de interviews bleek een strategie relevant die Ketner niet in haar onderzoek heeft genoemd, namelijk de strategie 'motivatie'. De respondenten die gebruik maakten van deze strategie waren zich bewust van het feit dat vooroordelen en stereotypen hun kansen in de maatschappij nadelig kunnen beïnvloeden. Hun reactie hierop is om extra goed te worden in datgene wat zij doen. Opleiding wordt niet alleen als waarde-vergroting voor de respondent zelf gezien, maar ook als middel om integratie te bevorderen en jongeren van het slechte pad af te houden.

Er zijn voor de toekomst verschillende uitdagingen die aangegaan moeten worden rondom het thema van Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond.

Er wordt veel onderzoek gedaan naar deze jongeren. Wat opvalt is dat deze onderzoeken vaak probleemgroepen betreffen. Zo zijn overlast, criminaliteit, radicalisering, schoolprestaties en de arbeidsmarkt terugkerende onderwerpen. Hierbij zijn het vaak de professionals die aan het woord komen in plaats van de jongeren zelf.

Om deze reden kan antropologisch onderzoek voor de toekomst nuttige en noodzakelijke informatie toevoegen aan dit thema. Antropologie neigt namelijk minder over hoofden van mensen te schrijven en geeft aandacht aan de ervaringen zelf van in dit geval jongeren met een Marokkaanse achtergrond.

Een andere uitdaging heeft te maken met een thema dat in deze scriptie aan de oppervlakte is gebleven: religie. Voor een vervolgonderzoek zou het interessant zijn om meer aandacht aan dit thema te schenken.

Een volgende uitdaging betreft de doelgroep. In deze scriptie zijn de oorzaken en effecten van negatieve beeldvorming jegens hoogopgeleide Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond onderzocht. Deze beeldvorming belichaamt het negatieve imago van jongeren van Marokkaanse afkomst die oververtegenwoordigd zijn in de criminaliteitsstatistieken. Er vindt generalisatie over deze groep plaats wat vooroordelen en stereotypen in de hand werkt. Interessant zou zijn om deze jongeren niet als groep te analyseren, maar als zelfstandige individuen.

Een laatste uitdaging is een punt dat eerder genoemd is in deze scriptie: de benadering van cultuur. Wanneer er wordt uitgegaan van een statische, onveranderlijke cultuur, blijft de scheiding met

minderheidsgroepen bestaan. Echter, de jongeren die worden besproken in deze scriptie zijn veelal 2^e en 3^e generatie en zij zijn geboren en opgegroeid in Nederland. Vanuit deze visie kan erkend worden dat er geen conflict is met de Nederlandse cultuur, maar een conflict binnen de Nederlandse cultuur.

Literatuurlijst

- Algemeen Dagblad* (2013) 'Marokkanen Vormen Nieuwe Generatie Topcriminelen', 05-12 2013.
- Allport, G.W. (1954) *The nature of prejudice* Cambridge, Perseus Book.
- Bettens, F. (2008) 'Allochtonen en Autochtonen: Wederzijdse Beeldvorming: een Kwantitatief en Kwalitatief Onderzoek in de Middelbare Scholen in Ronse' *MA-Scriptie Universiteit Gent*: 1-71.
- Bolt, A., M. Verkuyten & E. Wubbels (2006) 'Het Wij-gevoel' van Turkse Nederlanders' *Kennislink* <http://www.kennislink.nl/publicaties/het-wij-gevoel-van-turkse-nederlanders> 14-08-2006.
- Boschman, S. (2012) 'Residential Segregation and Interethnic Contact in the Netherlands' *Urban Studies* 49-2: 353-367.
- Broek, van den, A. & E. van Ingen (2008) 'Sociale Contacten in de Vrije Tijd' in: *Het Dagelijks Leven van Allochtone Stedelingen*, van den Broek, A. and S. Keuzenkamp (red.), Sociaal en Cultureel Planbureau, 101-124.
- Broekhuizen, J. & F. Driessen (2008) 'Sociaal structurele en andere determinanten van jeugdcriminaliteit' *Justitiële Verkenning*, 2008-1: 1-12.
- Bryman, A. (2008) *Social Research Methods* New York, Oxford University Press.
- CBS (2013-a) 'Wat verstaat het CBS onder een allochtoon?' <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/dossiers/allochtonen/faq/specifiek/faq-allochtoon.htm..>
- CBS (2013-b) 'Begrippen' <http://www.cbs.nl/nl/nl/menu/methoden/begrippen/default.htm?conceptid=88>.
- CBS (2013-c) 'Bevolking: Generatie, Geslacht, Leeftijd en Herkomstgroepering' <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37325&D1=0&D2=a&D3=0&D4=0&D5=2-4,11,38,46,95-96,137,152,178,182,199,220,237&D6=0,4,8,12,16-17&HD=130613-1224&HDR=T,G2,G3,G5&STB=G1,G4>.

- Cesari, J. (2005) 'Mosque Conflicts in European Cities' *Journal of Ethnic and Migration Studies* 31-6: 1015-1024.
- Crul, M. (2013-a) 'Documentaire: Superdiversiteit' *AT5 Wereldstad* 11-04-2013.
- Crul, M. (2013-b) 'Superdiversiteit. Een Nieuwe Visie op Integratie' *Oratie VU Amsterdam*
http://www.echonet.nl/echo2009/demo/userfiles/file/Oratie%20Crul_Superdiversiteit%20Een%20nieuwe%20visie%20op%20integratie_.pdf.
- EenVandaag*, (2011) Documentaire: 'Waarom zijn Marokkanen-Gemeenten niet Succesvol?'
 31-03- 2011.
- Eriksen, T.H. (2002) *Ethnicity and Nationalism: Anthropological Perspectives* London, Pluto Press.
- Eriksen, T.H. (2001) *Small Places, Large Issues – An Introduction to Social and Cultural Anthropology* London, Pluto Press.
- Ezzeroli, L. (2013) 'Wees er Trots op Marokkaan te zijn' *Volkskrant* 03-04-2013.
- Fassin, D. (2011) 'Policing Borders, Producing Boundaries. The Governmentality of Immigration in Dark Times' *Annual Review of Anthropology* 2009-40: 213-226.
- Gijsberts, M. & J. Dagevos (2005) 'Uit Elkaars Buurt: de Invloed van Etnische Concentratie op Integratie en Beeldvorming' *Sociaal en Cultureel Planbureau* 2005-13: 7-117.
- Grove, N.J. & A.B. Zwi (2006) 'Our Health and Theirs: Forces Migration, Othering and Public Health' *Social Science & Medicine* 2006-62: 1931-1942.
- Hoving, I., H. Dibbits & M. Schrover (red.) (2005) *Cultuur en Migratie in Nederland: Veranderingen van het Alledaagse 1950-2000* Den Haag, SDU Uitgevers.
- Jennissen, R.P.W. (2009) 'Criminaliteit, Leeftijd en Etniciteit: over de Afwijkende Leeftijdsspecifieke Criminaliteitscijfers van in Nederland Verblijvende Antillianen en Marokkanen' *WOCD* 2009-824: 11-105.
- Jurgens, F. (2007) *Het Marokkanendrama* Amsterdam, Meulenhoff.
- Ketner, S. (2010) *Marokkaanse Wortelen, Nederlandse Grond: Jonge Moslims over Opgroeien in Nederland* Utrecht, Verweij-Jonker Instituut.

- Laan, A.M. van der & M. Blom (2011) 'Jeugdcriminaliteit in de Periode 1996-2010: Ontwikkelingen in Zelfgerapporteerde Daders, door de Politie Aangehouden Verdachten en Strafrechtelijke Daders op Basis van de Monitor Jeugdcriminaliteit 2010' *Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum Cahier* 2011-2 |3: 5-113.
- Latten, J., H. Nicolaas & K. Wittebrood (2005) 'Concentratie Allochtonen Toegenomen' *Bevolkingstrends 3^e kwartaal 2005, Centraal Bureau voor Statistiek*: 90-95.
- Lindner, L (2002) 'Ruimtelijke Segregatie van Afkomstgroepen in Den Haag – Wiens Keuze?' Bureau Discriminatiezaken, 11-12-2012, http://www.art1.nl/nprd/factsheets/segregatie_denhaag.pdf.
- Luijsterburg, C. (1998) *De Multiculturele Samenleving* Houten, Noordhoff.
- Mamdani, M. (2002) 'Good Muslim, Bad Muslim: a Political Perspective on Culture and Terrorism' *American Anthropologist* 104-3: 766-775.
- Mandaville, P. (2009) 'Muslim Transnational Identity and State Responses in Europe and the UK after 9/11: Political Community, Ideology and Authority' *Journal of Ethnic and Migration Studies* 35-3: 491-506.
- Manevska, K. & P. Achterberg (2011) 'Immigration and Perceived Ethnic Threat: Cultural Capital and Economic Explanations' *European Sociological Review* 29-3: 437-449.
- Miller, M.A. (2011) 'Introduction – Ethnic Minorities in Asia: Inclusion or Exclusion?' *Ethnic and Racial Studies* 34-5: 751-761.
- Müller, H. & D. Pinto (2013) 'Marokkaan die het Goed Doet, is een Uitzondering' *Elsevier* 11-04-2013.
- Nielsen, I. & R. Smyth (2011) 'The Contact Hypothesis in Urban China: the Perspective of Minority status Migrant Workers' *Journal of Urban Affairs* 33-4: 469-481.
- Oomens, S., G. Driessen & P. Scheepers (2003) 'De Integratie van Allochtone Ouders en Onderwijsprestaties van hun Kinderen: Enkele Allochtone Groepen Vergeleken' *Tijdschrift voor Sociologie* 24-4: 289-312.
- Oxford Dictionaries (2013) 'Ethnic Minority' <http://oxforddictionaries.com/definition/english/ethnic-minority>.

- Parlement & Politiek (2013) 'Partij voor de Vrijheid'
http://www.parlement.com/id/vhnnmt7m4rqi/partij_voor_de_vrijheid_pvv.
- Phalet, K. & J. ter Wal (2004) 'Moslim in Nederland. De Publieke Discussie over de Islam in Nederland: een Analyse van Artikelen in de Volkskrant 1998-2002' Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Pinto, D. (2004) *Beeldvorming en Integratie: is Integratie het Antwoord? Beeldvorming van Turken, Marokkanen en Nederlanders over elkaar* Houten, Springer Media B.V.
- Quillian, L. (1995) 'Prejudice as a Response to Perceived Group Threat: Population Composition and Anti-immigrant and Racial Prejudice in Europa' *American Sociological Review* 1995-60: 586-611.
- Sarneel, H. (2012) 'Een dynamische Benadering van Cultuur en Religie' *Interculturele Jeugd- en Opvoedhulp. Een cultureel venster op de hulpverlening aan migrantenjongeren en hun gezinnen* 2012-1: 66-69.
- Shadid, W. (2005) 'Berichtgeving over Moslims en de Islam in de Westerse Media: Beeldvorming, Oorzaken en Alternatieve Strategieën' *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap* 33-4: 330- 346.
- Shadid, W.A. (2007) *Grondslagen van interculturele Communicatie: Studieveld en Werkterrein* Alphen aan de Rijn, Kluwer BV.
- Staun, J. & T. Veldhuis (2009) *Islamist Radicalisation: A Root Cause Model*, Netherlands Institute of International Relations Clingendael.
- Sterk, G. (2007) *Media en Allochtonen: Journalistiek in de Multiculturele Samenleving* Den Haag, SDU Uitgevers.
- Stokkom, B.A.M. van (2007) 'Negatieve Beeldvorming over Moslims: Intolerantie of Cultuurconflict?' *Justitiële Verkenning* 2007-1: 5-69.
- Telegraaf* (2011) 'Meerderheid Maakt Zich Zorgen om Islam' 31-07-2011.
- Telegraaf* (2013) 'Nederlandse Gevangenen Bedreigd door Moslims' 23-05-2013.
- Tennekes, J. (1990) *De Onbekende Dimensie: over Cultuur en Cultuurverschillen en Macht* Leuven/Apeldoorn: Garant.

Visser, M. (2010) 'Jonge Marokkaanse Criminelen Terroriseren Veenendaal' *Elsevier*
18-03-2010.

Wielemans, W. (2000) *Ingewikkelde Ontwikkeling: Opvoeding en Onderwijs in Relatie tot
Maatschappij en Cultuur* Leuven, Acco.

Willems, M. (2010) 'Marokkanenproblematiek Speelt in Veel Gemeenten' *Elsevier*
26-03-2010.

Aantal woorden: 13.250

Bijlage: interview

Deel 1 Basisvragen

Allereerst zal ik een aantal basisvragen stellen.

1) Wat is je geslacht?

O Man O Vrouw

2) Wat is je leeftijd?

..... jaar

3) Wat is je woonplaats?

.....

4) Wat is je geboorteland? (als dit Nederland is, sla dan vraag 4a over)

.....

4a) Hoeveel jaar woon je in Nederland?

..... jaar

5) Wat is het geboorteland van je vader?

.....

6) Wat is het geboorteland van je moeder?

.....

7) Welke studie volg je?

.....

8) Wat is je leefsituatie?

O Alleen O Samenwonend O Bij ouders/familie O Anders, namelijk:

9) Wat is je burgerlijke staat?

O Ongehuwd O Ongehuwd maar samenwonend met partner O Gescheiden O Gehuwd O Weduwe/Weduwenaar O Anders, namelijk:

Deel 2 Doel interview

Uitleggen doel van de scriptie en het interview aan de respondent

Hoofdvraag van de scriptie is: Wat is de uitwerking van beeldvorming op hoogopgeleide Marokkaanse jongeren in Nederland. De reden dat ik expliciet heb gekozen voor hoogopgeleide jongeren (die een WO of HBO studie volgen of hebben afgerond), is vanuit de gedachte dat zij in de toekomst bestuursfuncties in Nederland zullen gaan vervullen. Via deze weg zullen zij een groep vertegenwoordigen die nu te weinig wordt gehoord.

Je krijgt straks een aantal krantenkoppen, clipjes en foto's te zien, waar ik je wil vragen om op te reageren. Het gaat hierbij om jouw mening, dus er is uiteraard geen goed of slecht antwoord.

(Ik zal bij elk fragment/foto/krantenkop een voorbeeld vraag maken, maar afhankelijk van hoe het gesprek loopt deze wel of niet stellen)

Universiteit Leiden

Deel 3 Programma-elicatie

De krantenkoppen en foto's zullen op om beurten worden overhandigd aan de respondent en de clips zullen op laptop worden vertoond

'Marokkaan die het goed doet is een uitzondering'

(Volkskrant)

Marokkanenprobleem speelt in veel meer gemeenten

Jonge Marokkaanse criminelen terroriseren Veenendaal

(2x Elsevier)

1. Clip + Tweet over “Marokkanenprobleem”

<http://www.youtube.com/watch?v=PZeXCrRaJF4>

1:00 tot 2:42

‘Politiek en media zijn in totale staat van ontkenning’: Wilders (2013).

4 april vond het debat omtrent het Marokkanenprobleem plaats.

2. Wegmisbruikers

<http://www.youtube.com/watch?v=95GqaWVEssU>

heb je het gevoel dat je over dit soort gevallen soms verantwoording moet afleggen en zo ja, wat vind je van het feit dat dat van je wordt verwacht?

3. What kind of Asian are you

<http://youtu.be/DWynJkN5HbQ>

Moet dat onderscheid tussen Nederlandse jongeren en Marokkaanse-Nederlandse jongeren/ Marokkanen niet wegvallen? Is dat ooit mogelijk?

Universiteit Leiden

?

Deel 4 Open vragen

Tot slot leg ik de respondent vier open vragen voor

1. Vind je dat er over Nederlandse jongeren met Marokkaanse herkomst in Nederland een negatief imago bestaat en hoe voel jij je daarover? (indien hier ontkennend op wordt geantwoord, hoeft vraag twee niet gesteld te worden)
2. Ondervind je in het dagelijks leven last van negatieve beeldvorming die over Nederlandse jongeren met Marokkaanse herkomst. Zo ja, hoe ga je daar mee om?
3. De vermelding van de nationaliteit komt in meer dan de helft van het totaal aantal artikelen voor (Shadid 2005: 333). Wat vind je van de berichtgeving van de media over allochtonen?
4. Denk je dat je met jouw opleidingsachtergrond in staat bent de negatieve beeldvorming beter te relativeren? En wat is de waarde hiervan voor de toekomst op gebied van integratie in Nederland?